

UCHWAŁA NR XXXV/360/2013
Rady Gminy Czarna
z dnia 30 grudnia 2013 roku

w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna na lata 2012 – 2015 z uwzględnieniem lat 2016-2019

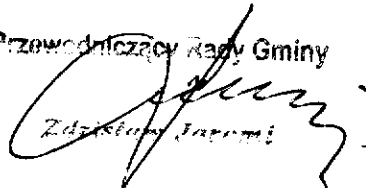
Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 i 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 594 ze zm.), i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.) Rada Gminy Czarna uchwala, co następuje:

§1. Uchwala się Program Ochrony Środowiska Gminy Czarna na lata 2012 – 2015 z uwzględnieniem lat 2016 – 2019 stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czarna.

§ 3. Traci moc uchwała Nr XV/128/2007 Rady Gminy w Czarnej z dnia 29 grudnia 2007 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska w Gminie Czarna na lata 2008-2011.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty opublikowania w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

Przewodniczący Rady Gminy

Zdzisław Jędrzej

**WÓJT GMINY
CZARNA**

**Program ochrony środowiska
dla Gminy CZARNA
na lata 2012-2015
z uwzględnieniem lat 2016-2019**

Czarna, 2013r

**WÓJT GMINY
CZARNA**

**Program ochrony środowiska
dla Gminy CZARNA
na lata 2012-2015
z uwzględnieniem lat 2016-2019**

Czarna, 2013r.

1. PODSTAWY PRAWNE I CELE OPRACOWANIA

Przepisy prawne w zakresie ochrony środowiska – ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo Ochrony Środowiska – przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracyjnych kraju (gmina, powiat, województwo, kraj) systemu dokumentów planistycznych wytyczających kierunki rozwoju w kontekście ochrony środowiska.

Plany i programy polityki ochrony środowiska stanowią podstawę do podejmowania decyzji w zakresie działań i inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 w w. ustawy **wojt, burmistrz, prezydent** w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza **gminny program ochrony środowiska**.

Zgodnie z założeniami polityki ekologicznej program taki winien zawierać w szczególności:

- cele ekologiczne
- priorytety ekologiczne
- rodzaj i harmonogram działań ekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów (mechanizmy, prawa ekonomiczne i środki finansowe)

Przeglądowy program ochrony środowiska stanowi podstawę regionalnej polityki i działalności rozwojowej gminy w zakresie polepszenia warunków sanitarnych bytowania ludności oraz poprawy jakości środowiska. Wdrożenie programu umożliwi osiągnięcie celów założonych w polityce ekologicznej państwa.

Nadrzędnym celem Programu jest wdrożenie polityki ekologicznej państwa na obszarze województwa podkarpackiego oraz Gminy Czarna. Nadrzędny strategiczny cel polityki ekologicznej państwa zawarty w projekcie dokumentu „Polityka ekologiczna państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014” – **„Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego”**.

Cel nadrzędny założony w Programie realizowany będzie poprzez działania inwestycyjne i organizacyjne. Inwestycje ochrony środowiska pozwolą na zmniejszenie degradacji środowiska przyrodniczego, podniesienie jakości życia mieszkańców, tworzenie nowych miejsc pracy w sektorach działalności gospodarczej

I. PODSTAWY PRAWNE I CEL OPACOWANIA

Przepisy prawne w zakresie ochrony środowiska – ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo Ochrony Środowiska – przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracyjnych kraju (gmina, powiat, województwo, kraj) systemu dokumentów planistycznych wytyczających kierunki rozwoju w kontekście ochrony środowiska.

Plany i programy polityki ochrony środowiska stanowią podstawę do podejmowania decyzji w zakresie działań i inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 w w. ustawy **wójt, burmistrz, prezydent** w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza **gminny program ochrony środowiska**.

Zgodnie z założeniami polityki ekologicznej program taki winien zawierać w szczególności:

- cele ekologiczne
- priorytety ekologiczne
- rodzaje i harmonogram działań ekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów (mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe)

Prospektywiczny program ochrony środowiska stanowi podstawę racjonalnej polityki i działalności rozwojowej gminy w zakresie polepszenia warunków sanitarnych, bytowych i zdrowotnych oraz poprawy jakości środowiska. Wdrożenie programu umożliwia osiągnięcie celów założonych w polityce ekologicznej państwa.

Nadczynnym celem Programu jest wdrożenie polityki ekologicznej państwa na obszarze województwa podkarpackiego oraz Gminy Czarna. Nadczynnym strategicznym celem polityki ekologicznej państwa zawarty w projekcie dokumentu „Polityka ekologiczna państwa na lata 2002-2010” z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014: **„Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego”**.

Cel nadczynną założony w Programie realizowany będzie poprzez działania inwestycyjne i organizacyjne. Inwestycje ochrony środowiska pozwolą na: zmniejszenie degradacji środowiska przyrodniczego, podniesienie jakości życia mieszkańców, tworzenie nowych miejsc pracy w sektorach działalności gospodarczej

gospodarczego gminy lub powiełałby w znacznym stopniu zakres studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Program powinien objąć tę część zaleceń co do poprawy ładu społecznego i ekonomicznego, która wpływa na ład ekologiczny. Jaka jest to część, każda gmina powinna określić indywidualnie.

Opracowanie wykonano na bazie materiałów zebranych w trakcie wykonywania Programu takich jak:

- dane o stanie środowiska na terenie powiatu łańcuckiego i gminy Czarna (WIOŚ Rzeszów)
- informacje zawarte w dokumentach strategicznych,
- sprawozdania i raporty
- dane statystyczne.

O przyjęciu określonych celów, kierunków działań i priorytetów w strategii działań na rzecz ochrony środowiska, jego poprawy i racjonalnego wykorzystania zdecydowały głównie następujące aspekty:

- a) specyfika gminy
- b) analiza stanu środowiska obejmująca:
  - analizę problemów z dziedziny ochrony środowiska istotnych dla gminy,
  - analizę problemów możliwych do rozwiązania na poziomie gminy,
  - diagnozę istniejącego stanu środowiska,
- c) krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne dokumenty strategiczne, nakreślające kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przewidujące realizację zadań z dziedziny ochrony środowiska wynikające z integracji z Unią Europejską,
- d) opinie i wnioski zebrane na etapie opracowywania i opiniowania Programu oraz w okresie jego udostępniania do publicznego wglądu dotyczące:
  - proponowanych przedsięwzięć,
  - priorytetów o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym,
  - konieczności cyklicznej weryfikacji celów zawartych w Programie.

Podejście takie zapewnia spójność pomiędzy Polityką ekologiczną państwa oraz programami ochrony środowiska przyjętymi na wszystkich szczeblach zarządzania.

Wójt Gminy Czarna winien co 2 lata przekazywać Radzie Gminy oraz Zarządowi Powiatu łańcuckiego raport z realizacji Programu. Natomiast przynajmniej co 4 lata należy uchwalać nowy Program.

Program ochrony środowiska ma formułę otwartą, co oznacza, że winien być korygowany i uszczegóławiany wraz ze zmianą aktów prawnych.

W 2012r. został opracowany raport z realizacji Gminnego Programu Ochrony Środowiska w którym wskazano, że większość zadań zawartych w poprzednim programie zostało zrealizowane. Nie przedstawiono jednak żadnych wniosków, ani zaleceń do wykonania niniejszego Programu.

Program ochrony środowiska dla Gminy Czarna realizowany jest poprzez systematyczne działania na rzecz ochrony wód, powietrza, powierzchni ziemi i przyrody ukierunkowane na zahamowanie niekorzystnych oddziaływań na poszczególne elementy środowiska naturalnego. Zakłada zmniejszenie, eliminację lub przeciwdziałanie zagrożeniom środowiskowym szczególnie związanym z narażeniem zdrowia i życia mieszkańców oraz wpływającym na stan najcenniejszych walorów przyrodniczych gminy.

Zachowania proekologiczne władz samorządowych czy też mieszkańców są coraz częściej wymuszane przez czynniki ekonomiczne, takie jak wysokie opłaty za dostarczaną wodę, odprowadzane ścieki czy też wywóz odpadów. Zaznaczyć tutaj należy, że w celu wymuszenia działań zmierzających do ograniczenia ilości odpadów składowanych na składowiskach od 01.01.2008r. za składowanie odpadów komunalnych wprowadzono znacznie wyższe (podwyższone o 500 %) opłaty środowiskowe.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1. Informacje ogólne

Gmina Czarna położona jest w zachodniej części Powiatu Łańcuckiego, praktycznie w centralnej części województwa podkarpackiego. Na jej terenie umiejscowiona jest droga krajowa nr 4 (E-40) oraz magistrala kolejowa Kraków – Przemyśl.

Gmina Czarna graniczy z gminami wchodzącymi w skład tego samego powiatu (Rakszawa, Białobrzegi, Łańcut) jak również z gminami powiatu rzeszowskiego (Trzebownisko, Sokołów Małopolski, Krasne). Gminę Czarna tworzy 8 sołectw: Czarna, Dąbrówki, Krzemienica, Medynia Głogowska, Medynia Łańcucka, Pogwizdów, Wola Mała, Zalesie.

Zajmują one łącznie powierzchnię 78,11 km², co stanowi około 17,28 % powierzchni powiatu (wykres nr 1).

Wykres nr 1 Powierzchnia Gminy Czarna do obszaru Powiatu Lubuskiego

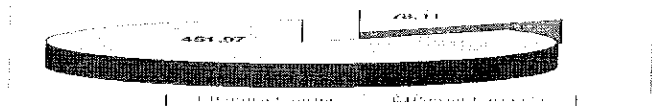
Według danych Urzędu Statystycznego w Poznaniu na dzień 31.12.2010r. Gmina zamieszkiwała 11 129 mieszkańców czyli 14,15% wszystkich mieszkańców powiatu lubuskiego (78 656). Gęstość zaludnienia jest niższa niż średnia gęstość zaludnienia w powiecie (127,03 osoby/km²) i wynosi prawie 117,44 osób/km². Niższą jednak teren gminy można uznać ze względu na gęstość zaludnienia.

Gmina ma charakter rolniczy. Gospodarstwa prowadzi produkcję na potrzeby własne oraz na potrzeby rynku. Zlokalizowane drobne zakłady wytwórcze i usługowe nie zostały zaliczone do marginalnych znacząco oddziaływać na środowisko. Skonkretnie dobra jakość środowiska naturalnego gminy może zniechęcać do tworzenia się rolnictwa ekologicznego.

Położenie gminy jest bardzo korzystne. Znajduje się ona w niewielkiej odległości od miasta powiatowego i siedziby województwa (Poznań). Ta dogodna lokalizacja ma być też zachętą dla rozwoju gminy. W odległości ok. 20 km położona jest także lotnisko w klasycznym mieście w perspektywie istotny czynnik wpływający na rozwój i atrakcyjność województwa, a w odległości 80 km znajduje się przepiękne graniczne z Ukrainą.

Na obszarze w 2010r. w systemie REGON zarejestrowanych było 239 podmiotów czyli o ponad 18,67% więcej niż w 2008r. (wykres nr 2) Z większych zakładów działających na jej terenie wyróżnić można Gminny Spółdzielczy Handlowo Usługowy w Czarnie, PRPHI GIBS w Pogwizdowie, piekarnia w Dąbrowskich, wytwórnię wód w Krzemienicy oraz cukiernia w Czarnie. Najwięcej zarejestrowanych jednostek gospodarczych zajmuje się usługami (135).

Wykres nr 1 Powierzchnia Gminy Czarna do obszaru Powiatu Łaniewskiego

Według danych Urzędu Statystycznego w Krakowie na dzień 31.12.2010r. Gminę zamieszkiwało 11 190 mieszkańców czyli 14,15% wszystkich mieszkańców powiatu łaniewskiego (78 625). Gęstość zaludnienia jest niższa niż średnia gęstość zaludnienia w powiecie (124,03 osoby/km²) i wynosi prawie 142,48 osoby/km². Niemniej jednak teren można zaliczyć do gęsto zaludnionych.

Gmina ma charakter rolniczy. Gospodarkę prowadzi produkcja na potrzeby własne oraz na potrzeby rynku. Zlokalizowane drobne zakłady wytwórcze i usługowe nie zostały zaliczone do mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Stosunkowo dobra jakość środowiska naturalnego gminy może zachęcać do tworzenia się rolnictwa ekologicznego.

Polowanie gminy jest bardzo korzystne. Znajduje się ona w niewielkiej odległości od miasta powiatowego Łaniewa oraz stolicy województwa Krakowa. Ta dogodna lokalizacja nie jest bez znaczenia dla rozwoju gminy. W odległości ok. 20 km położone jest także lotnisko w Jasionie, mające w perspektywie stanowić istotny czynnik wpływający na rozwój i atrakcyjność województwa, a w odległości 80 km znajduje się przejście graniczne z Ukrainą.

Na obszarze w 2010r. w systemie REGON zarejestrowanych było 219 podmiotów, czyli o ponad 13,67% więcej niż w 2008r. (wykres nr 2). Z większych zakładów działających na jej terenie wyróżnić można Gminną Spółdzielnię Handlową Łaniewa w Czarniej (PEUPL CIS w Pogwizdowie), firmami w Łaniewskich, wytwórnię wód w Krzemienicy oraz przedsiębiorstwa w Czarniej. Najwięcej zarejestrowanych jednostek gospodarczych znajduje się w Łaniewie (2439).

2.3. Zasobność w bogactwa naturalne

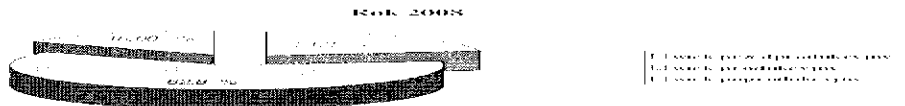
Na terenie gminy występują zasoby kruszyw naturalnych (piasek, pospolite) wykorzystywane dla potrzeb budownictwa i drogownictwa. Zasoby występują w tych kopalni związanych jest z zasiepiem i przebiegiem przedliny Modkowskiej. Znaczący w ostatnich latach rozwój budownictwa (zwłaszcza chętnawego) spowodował wzmocnienie zapotrzebowania na surowce budowlane (piasek, żwir, kamień), skąd też nadmierna i niejednokrotnie eksploatacja żoź powoduje degradację powierzchni ziemi. Oprócz kruszyw udokumentowane zostało także występowanie niemiłych żoź gazu ziemnego. Badaniem wielkość i zasobność żoź zajmują się wyspecjalizowane przedsiębiorstwa. Niestety działalność ta nie powoduje ona wpływu na powierzchnię warstwy ziemi.

2.4. Potencjał demograficzny

Na dzień 31.12.2010 r. teren gminy zamieszkiwało około 11 129 osób w gospodarstwach domowych. Na 1 km² przypada 142-183 mieszkańców przy średniej wojewódzkiej dla terenów wiejskich 104-85 osób, co stawia ją jako jedną z najmniej zaludnionych gmin wiejskich w powiecie i województwie.

W gminie zauważa się przewagę kobiet. Składają one ok. 51,65% ludności, przy średniej dla powiatu 51,3%, a dla województwa 50,3%. Zwiększa się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym przy znaczącym zmniejszeniu się ludności w wieku produkcyjnym i spadku liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, co prowadzi do w niewielkim stopniu odmłodzenia się społeczeństwa. Strukturę wieku mieszkańców gminy przedstawia wykres nr 3.

Wykres nr 3. Porównanie struktury wieku mieszkańców Gminy Czarna w latach 2008 oraz 2010 wyrażone w %.

2.3. Zasobność w bogactwa naturalne

Na terenie gminy występują zasoby kruszyw naturalnych (piasek, pospółki) wykorzystywane dla potrzeb budownictwa i drogownictwa. Zasięg występowania tych kopalin związany jest z zasięgiem i przebiegiem przedliny Podkarpackiej. Znaczący w ostatnich latach rozwój budownictwa (zwłaszcza drogowego) spowodował wzmożone zapotrzebowanie na surowce budowlane (piasek żwił, kamień), stąd też nadmierną, niejednokrotnie eksploatacją złóż powoduje degradację powierzchni ziemi. Oprócz kruszyw udokumentowano również występowanie niemetalicznych złóż gazu ziemnego. Badaniem większości i zasobności złóż zajmują się wysoce specjalistyczne przedsiębiorstwa. Niestety działalność ta nie powoduje bezwzględnie wpływu na powierzchniową warstwę ziemi.

2.4. Potencjał demograficzny

Na dzień 31.12.2010 r. teren gminy zamieszkiwało około 11 179 osób w gospodarstwach domowych. Na 1 km² przypada 142,43 mieszkańców przy średniej wojewódzkiej dla terenów wiejskich 104,38 osób, co stawia ją jako jedną z najmniej zaludnionych gmin wiejskich w powiecie i województwie.

W gminie zauważa się przewagę kobiet. Stanowią one ok. 51,65% ludności, przy średniej dla powiatu 51,31%, a dla województwa 50,32%.

Zwiększa się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym przy niezmiernym zmniejszeniu się ludności w wieku produkcyjnym i spadku liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, co prowadzi do w niewielkim stopniu odciążenia się społeczeństwa. Strukturę wieku mieszkańców gminy przedstawia wykres nr 13.

Wykres nr 13. Porównanie struktury wieku mieszkańców Gminy Czarna w latach 2008 i 2010, w %

W rolnictwie dominuje sektor prywatny, właścicielami użytków rolnych w większości były osoby fizyczne. Niekorzystnym faktem jest to, że są to w większości gospodarstwa małe, gdyż w analizy i bardziej metody gospodarstwach trudni jest prowadzić opłacalną produkcję rolną. Małe gospodarstwa mogą prowadzić produkcję żywności metodami ekologicznymi (żywność ta powinna być przetwarzana na rynku, zwłaszcza w dużych miastach).

Struktura produkcji rolnej nie jest dostosowana do panujących warunków rynkowych i globalnych. Nie są rozwijane procesy chemiczne, kontrola produkcji rolnej. Wiąże się to z brakiem rynków zbytu na te produkty. Priorytetem jest dostosowanie produkcji do warunków zewnętrznych, jest także brak odpowiednich zakładów przetworstwa rolno spożywczego, które to mogłyby przetwarzać i pobrażowanie na dane produkty. Powstanie takich zakładów umożliwiłoby transformację gospodarstw w celu poprawy efektywności produkcji. Poprawie uległaby także jakość produkowanych towarów oraz stworzono by nowe miejsca pracy. Dużym problemem jest brak możliwości przechowywania i wstępnego przygotowania produktów przed ich sprzedażą, chłodzi tuż po siew, młó i młó przechowywanie.

Porównanie klasy i grupy lasów, grupy powiat 130 24, ogólny powierzchni grupy zauważa się szczególnie na glebach mieszanej pakosy, głównie osób fizycznych do nasadzeń lasnych na gruntach prywatnych.

Użytki rolne występują na obszarze gminy, zaklasyfikowane do gleb II - VI z klasy bonitacyjnej. Przeważają użytki w klasach II - IV. Niewielki odsetek stanowią gleby oznaczone wyjątkowo chronione z mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Gleby Gminy Gmina wykazują duże zróżnicowanie. W północnej części gminy występują gleby mieszanej, odpowiednie zaklasyfikowane do IV i V klasy, natomiast w części południowej występują dość czyste gleby należące do II i III klasy, powstaje z lasów.

W zewnętrznej, czynnej warstwie powierzchni ziemi gromadzą się różnego typu zanieczyszczenia pochodzące zarówno z naturalnych procesów geologicznych, jak też z gospodarstwa domalności człowieka. Zagrożenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej mają charakter ilościowy i jakościowy. Zagrożenia ilościowe wyrażają się w zmniejszeniu się powierzchni użytkowanej rolniczo, w następstwie przeprowadzania gruntów na cele mieszkalne. Zagrożenia jakościowe, jakościowym wynikiem z domalności wytworzonej, nieprzewidzianej uprawy, na terenach o znacznych nachyleniach powierzchni, oddziaływanie na grunty rolne zanieczyszczeń pochodzących z przemysłu i komunikacji, zanieczyszczeń wód i zanieczyszczeń odpadami. Składowiska odpadów stałych i płynnych oraz nieumiejętne wykorzystanie ścieków i odpadów do nawożenia gleb może prowadzić do ich zanieczyszczenia. Przeprowadzanie przez WIOŚ badania w ramach monitoringu gleb według drogi 1-4 nie wykazały widocznego wpływu zanieczyszczeń od środków transportu samochodowego.

W restrukturyzacji dominuje sektor prywatny. Własnością użytków rolnych w większej części były osoby fizyczne. Niekorzystnym faktem jest to, że są to w większości gospodarstwa małe, gdyż w małych i średnich małych gospodarstwach trudno jest prowadzić opłacalną produkcję rolną. Małe gospodarstwa mogą prowadzić produkcję żywności metodami ekologicznymi (żywność ta powinna być pozarządowa na rynku, zwłaszcza w dużych miastach).

Struktura produkcji rolnej jest dostosowana do panujących warunków rynkowych i globalnych. Nie są możliwe podjęcie kierunku produkcji rolnej. Wpływa to z brakiem rynku zbytu na to produkty. Przyjętą metodą oceny produkcji do warunków zewnętrznych jest także brak odpowiednich zasobów produkcji rolnej spożywczej, które to mogłyby przedstawić zapotrzebowanie na dane produkty. Powstanie takich warunków umożliwiło transformację gospodarstw w celu poprawy efektywności produkcji. Poprawie mogłaby także jakość produkcyjnych towarów oraz stworzenie by nowa miejsc pracy.

Dużym problemem jest brak możliwości przechowywania i wstępnej przygotowania produktów przed ich sprzedażą, chociaż tutaj o sukcesie małe przedsiębiorstwa.

Podsumowując, 20 laty i więcej czasu wymaga ponad 30% ogólnej powierzchni grupy zrewanżują się szczególnie na glebach niższej jakości, działanie osób fizycznych do nasadzeń roślinnych na gruntach prywatnych.

Użytki rolne występują na obszarze grupy, zaliczone są do gleb II - VI klasy bonitacyjnej. Przeważają użytki w klasach II - IV. Niewielki obszar stanowi gleby organiczne (szczególnie chronione) z grupy gleb o określone grunty rolne (rolne i leśne). Gleby III klasy (czarna) wykazują duże zróżnicowanie. W północnej części grupy występują gleby morfy (morfologiczne) zaliczone do IV i V klasy, natomiast w części południowej występują dość rzadkie gleby należące do II i III klasy, powstaje z lasów.

W zewnętrznej, czynnej warstwie powierzchni ziemi gromadzą się różnego typu zanieczyszczenia pochodzące zarówno z naturalnych procesów geologicznych, jak też z gospodarki człowieka i człowieka. Zanieczyszczenia rolnej przestrzeni produkcyjnej mają charakter ilościowy i jakościowy. Zanieczyszczenia ilościowe wyrażają się w zmniejszeniu się powierzchni użytkowanej rolniczo w następstwie przegromadzenia grunty na cele nierolnicze. Zanieczyszczenia jakościowe jakościowym wyrażają się działalnością wydobyczą, nieprawidłowej uprawy na terenach o znaczących niedostatkach powierzchni, oddziaływania na grunty rolne zanieczyszczeń pochodzących z przemysłu i komunikacji, zanieczyszczenia wód i zanieczyszczenia odpadami ściekowymi odpadów stałych i płynnych oraz niezumiejętno wykorzystanie środków i odpadów do nawożenia gleb może prowadzić do ich zanieczyszczenia. Rezerwacje danych przez WICZS badania w ramach monitoringu gleb według drogi I-4 ma wykazać widoczny wpływ zanieczyszczeń od środków transportu samochodowego.

ujęciu wody w Czarniej, czepiącego wodę podziemną ze studni wierconych.

ujęciu wody w Pogwizdowie, czepiącego wodę ze studni wierconych.

ujęciu wody w Krzemienicy, czepiącego wodę ze studni wierconych.

z miejskiej sieci wodociągowej miasta Łańcuta.

Ujęcie w Czarniej zostało w wodę miejsowąską Czarna, Dąbrówki oraz Zalesie. Woda ta ze względu na nie przekraczające dopuszczalnych stężeń wskaźników liczko chemicznych nie jest poddawana uzdatnianiu. Woda z ujęcia w Pogwizdowie została w Pogwizdowie, Medynia Łańcutką i Medynia Cłogowską natomiast ujęcie w Krzemienicy zaopatrnia Krzemienię. Woda z tych ujęć przed dostarczeniem jej do odbiorców poddawana jest procesom uzdatniania. Woda z sieci miejskiej została wodociąg w Wolf Madry, która uzdatniania kuzawana jest bezpośrednio do odbiorców.

Czarna długość sieci wodociągowej to 130,074 km, na której wykonano jest około 2700 podłączeń prowadzących do budynków mieszkalnych. Dostarczona woda pochodzi z zapobów Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 425.

Sanitacja

Gmina systematycznie realizuje przedsięwzięcia związane z budową systemu kanalizacji sanitarnej, odprowadzając ścieki bytowe i komunalne do umiarkowanej na terenie wsł Czarna mechanicznie biologicznej oczyszczalni ścieków. Do roku 2010 wybudowano około 120 t km sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Czarna. Na terenach pozbawionych sieci kanalizacyjnej sanitarnej stosowane są indywidualne systemy gromadzenia, podczyszczania i wywozu ścieków. Są to głównie zbiorniki bezodpływowe (ok. 40%), osadniki (ok. 40%) oraz grupowanki. Ścieki gromadzone w indywidualnych urządzeniach gromadzenia nieczystości płynnych wywożone są laboroni samodzielnym rodzajem do Miejskiego Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Łańcutie oraz firm prywatnych na oczyszczalnię ścieków w Czarniej.

Dozól chodzi o kanalizację deszczową. Na terenie Gminy Czarna nie występuje zorganizowana sieć kanalizacyjnej deszczowej. Odprowadzenie wod opadowych odbywa się przez spływ powierzchniowy i system odkrytych rowów przydrożnych i melioracyjnych.

Czarna leży na terenach, na których często występuje zagrożenie powodziową. Dotyczy to przede wszystkim rejonów leżących w płaskodolnych dolinach strumieni i potoków. Mimo to na terenie gminy nie ma wałów przeciwpowodziowych ani innych obiektów i urządzeń zabezpieczających przed powodzią.

Gospodarka odpadami

Problemy odpadów jest jednym z ważniejszych tematów nie tylko w gminie ale także na terenie województwa i kraju. Gmina Czarna nie posiada własnego wysypiska odpadów komunalnych ani śladowniska odpadów przemysłowych, złomi

ujęcia wody w Czarnie, odprowadzając wodę do studni wierconych;

ujęcia wody w Pogwizdowie, odprowadzając wodę do studni wierconych;

ujęcia wody w Kr. Ciemięchów, odprowadzając wodę do studni wierconych;

z miejsckiej sieci wodociągowej miasta Łanucha;

Ujęcia w Czarnie zasila w wodę miejscowości Czarna, Dąbrowki oraz Zalesie.

Woda ta ze względu na nie przekroczenie dopuszczalnych stężeń wskaźników fizykochemicznych nie jest poddawana uzdatnianiu. Woda z ujęcia w Pogwizdowie zasila Pogwizdów, Medynę Łanuchką i Medynę Ciołgowską natomiast ujęcie w Krzemionicy zasila teren Krzemionek. Woda z tych ujęć przed dostarczeniem jej do odbiorców poddawana jest procesom uzdatniania. Woda z sieci miejsckiej zasila wodociąg w Woli Małej, jako uzdatniona kontrolowana jest bezpośrednio do odbiorców. Łączna długość sieci wodociągowej to 132,93 km, na której wykonano jest około 2700 podłączeń prowadzących do budynków mieszkalnych. Dostarczana woda pochodzi z zasobów Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 425.

Kanalizacja

Główny system, tj. czarna, realizuje przedsięwzięcie związane z budową systemu kanalizacji sanitarnej, odprowadzającej wody bytowe i komunalne, do archaicznej na terenie wsi Czarna mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków. Do roku 2010 wybudowano około 120,1 km sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Czarna. Na terenach pozbawionych sieci kanalizacji sanitarnej stosowane są indywidualne systemy gromadzenia, podczyszczania i wywozu ścieków. Są to głównie zbiorniki bezodpływowe (ok. 40%), osadniki (ok. 40%) oraz przepływki. Ścieki gromadzone w indywidualnych osadnikach, gromadzone mechanicznie, piymy, wywożone są luborem mechanicznym należącym do Miejskiego Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Łanuchowie oraz tym prywatnych na oczyszczalnię ścieków w Czarnie.

Dozbił obiekt o kanalizację deszczową na terenie Gminy Czarna nie występuje zorganizowana sieć kanalizacji deszczowej. Odprowadzenie wód opadowych odbywa się przez spływ powierzchniowy i system odkrytych rowów przydrożnych i melioracyjnych.

Czarna, leży na terenie, na którym często występuje zagrożenie powodziowe. Dotyczy to przede wszystkim terenów leżących w płaskodolnych dolinach strumieni i potoków. Mimo to na terenie gminy nie ma wpływ przeciwpowodziowych urządzeń, obiektów i urządzeń zabezpieczających przed powodzią.

Gospodarka odpadami

Problem odpadów jest jednym z ważniejszych tematów nie tylko w gminie ale także na terenie województwa i kraju. Gmina Czarna nie posiada własnego wysypiska odpadów komunalnych ani składowiska odpadów przemysłowych, ziem.

w województwie Świętokrzyskim i Elektrownia Stałowa Wola. Obydwie elektrownie wykorzystują jako nośnik energii wejściowej klasyczne paliwo kopalne- węgiel kamienny. Linie, jedna 750 kV przebiega przez północno- zachodni kraniec Gminy (wieś Pogwizdów) natomiast druga 110 kV przebiega przez środkową i południową część Gminy (wsie: Pogwizdów, Medyka Łańcucka, Czarna i Wola Mała). Funkcjonujący system linii energetycznych i stacji transformatorowych pokrywa całkowicie potrzeby w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną.

Zaznaczyć należy, że na terenie gminy działają elektrownie wykorzystujące siłę wiatru do wytwarzania energii. Pracują one dostarczając energii na indywidualne potrzeby właścicieli elektrowni. Są one pozytywnym przykładem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Turystyka

Gmina Czarna posiada doskonale warunki do wypoczynku i turystyki. Wśród walorów przyrodniczych do najbardziej charakterystycznych należą:

- Dolina Wisłoka – Wisłok przecina łagodnie obszar gminy tworząc wśród mozaiki pól i łąk malownicze zakola. Niezwykle atrakcyjnym są jego liczne starorzecza zwane Starym Wisłoczyskiem. Dawne koryto rzeki z charakterystycznymi skupiskami wierzb jest miejscem, w którym można spotkać unikalne i chronione gatunki fauny i flory;
- Bobrowisko w Zalesiu – na stawach Zalesia od kilku lat zadomowiły się bobry. W tym urokliwym zakątku można zaobserwować wiele śladów bytowania tych zwierząt;

Fot. 1. Ślady bytowania bobrów.

- Lasy – na terenie gminy rozciągał się niegdyś pas pradawnej puszczy leśnej. Obecnie lasy stanowią ponad 30% ogólnej powierzchni gminy, tworząc 3 duże kompleksy charakteryzujące się nieco odmiennym składem flory i fauny;

Fot. 2. Las w miejscowości Dąbrówka.

- Punkty widokowe – w miejscowościach Medynia Głogowska takim punktem jest wieża kościoła z której podziwiać można panoramę nie tylko Medyni ale także okolicznych miejscowości.

Położenie gminy i zróżnicowana rzeźba terenu stwarzają dobre warunki do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. Niestety brak jest ciągle wytyczonych pieszych i rowerowych traktów, mogących służyć mieszkańcom gminy i gmin sąsiednich jako miejsca czynnego wypoczynku. Na obszarze gminy nie ma też wydzielonych kąpielisk, które mogłyby być magnesem przyciągającym, szczególnie w sezonie letnim, okolicznych mieszkańców i turystów.

W ostatnich latach zauważa się dynamiczny rozwój gospodarstw agroturystycznych, które stają się alternatywą dla drogich hoteli i pensjonatów.

W obrębie gminy znajduje się także wiele wartych odwiedzenia budowli, wśród których wymienić należy drewniany kościółek w Krzemienicy, obiekty dawnej Dyrekcji Lasów Ordynacji Potockich w Dąbrówkach, Kościół p.w. Nawiedzenia NMP w Medyni Głogowskiej i Zagrodę Garncarską (Fot. 1)

Fot. 3. Sztuka wyrobu garnków w Zagrodzie Garncarskiej.

3. STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO

3.1. Wody powierzchniowe

Wisłok jest rzeką o istotnym znaczeniu dla województwa podkarpackiego. Jego górna część to zalesione, górzyste tereny Beskidu Niskiego w większej części objętych ochroną prawną w ramach parków krajobrazowych. Środkowa i dolna część zlewni to tereny o charakterze rolniczo- przemysłowym. Wisłok jest lewobrzeżnym dopływem Sanu, do którego uchodzi w 90,5 km. Całkowita długość Wisłoka wynosi 204,9 km a powierzchnia zlewni 3522 km².

Obciążenie wód Wisłoka zanieczyszczeniami uzależnione jest od stopnia zagospodarowania i uprzemysłowienia zlewni. Od 2007 roku monitoring wód powierzchniowych prowadzony jest w (wyznaczonych dla potrzeb planowania gospodarowania wodami) jednolitych częściach wód powierzchniowych (jcw). W zlewni rzeki Wisłok wyznaczono 64 jednolite części wód powierzchniowych.

Pod względem hydrograficznym Gmina Czarna położona jest w dorzeczu rzeki Wisłok i jej lewobrzeżnych dopływów. W swym biegu na terenie gminy, Wisłok przyjmuje wody kilku niewielkich cieków wodnych do których zaliczają się:

- Potok Glemieniec przepływający przez wieś Krzemienica i Czarna ,
- Potok Medynka (przedłużenie potoku Trzebośnica) przepływający przez miejscowość Medynia Głogowska ,
- Potok Pogwizdówka – przepływa przez teren wsi Pogwizdów.

Jakość wód powierzchniowych płynących w tych rzekach nie jest monitorowana, stąd też nie można jednoznacznie wskazać stopnia ich zanieczyszczenia. Można jedynie domniemywać, że pomimo znacznego skanalizowania gminy do wód tych dostają się pewne ilości zanieczyszczeń pochodzenia antropologicznego, w tym również rolnicze. Na terenie gminy zlokalizowany jest 1 z przekrojów pomiarowo-kontrolnych regionalnego monitoringu jakości wód płynących o nazwie : Wisłok od zbiornika Rzeszów do ujścia. Badania wykonane były w miejscowości Dąbrówki (Gmina Czarna) oraz Zwiężczyca.

Tabela nr 2 Wykaz punktów badawczych sieci monitoringu rzeki Wisłok powyżej Gminy Czarna oraz na jej terenie

Lp.	Rzeka	Nazwa przekroju pomiarowo-kontrolnego	km biegu rzeki	Miejscowość	Gmina
1	Wisłok	Wisłok od zbiornika Rzeszów do ujścia	36,8	Dąbrówki	Czarna
2.	Wisłok	Wisłok od Stobnicy do zbiornika Rzeszów	67,9	Zwięczyca	Rzeszów

Tabela nr 3 Wyniki monitoringu rzeki Wisłok powyżej Gminy Czarna oraz na jej terenie

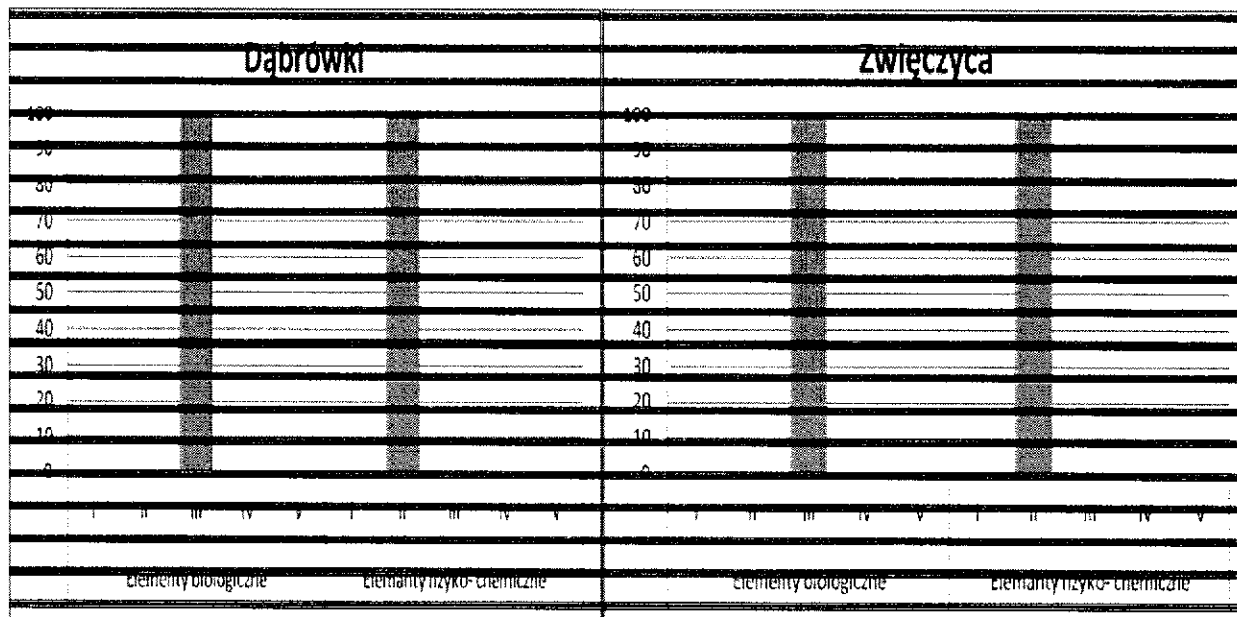
Lp.	Rzeka	Miejscowość	Eutrofizacja	Wskaźniki decydujące	Specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i nie syntetyczne	Sten ekologiczny	Stan chemiczny	Stan wód
1	Wisłok	Dąbrówki	TAK	Fitobentos, Azot Kjeldahla	Stan dobry	umiarkowany	dobry	zły
2.	Wisłok	Zwięczyca	NIE	-	Stan dobry	umiarkowany	dobry	zły

Przeprowadzone badania jakości wód płynących w 2010r. ujawniły, że rzeka Wisłok w punkcie badawczym zlokalizowanym na terenie miasta Rzeszów (Zwięczyca) ze względu na elementy biologiczne zaliczana jest do klasy III ogólnej klasyfikacji wód, natomiast ze względu na elementy fizyko-chemiczne do klasy II. Należy zauważyć, że jakość wód monitorowana w wymienionych powyżej punktach pomiarowych uległa poprawie w stosunku do 2007r., kiedy w obydwu punktach, w klasyfikacji ogólnej wody zaliczono do ponadnormatywnie zanieczyszczonych (IV klasa jakości wód), niezdatnych do picia oraz bytowania w nich ryb.

Tabela nr 4 Wyniki monitoringu rzeki Wisłok na terenie Gminy Czarna oraz miasta Rzeszowa.

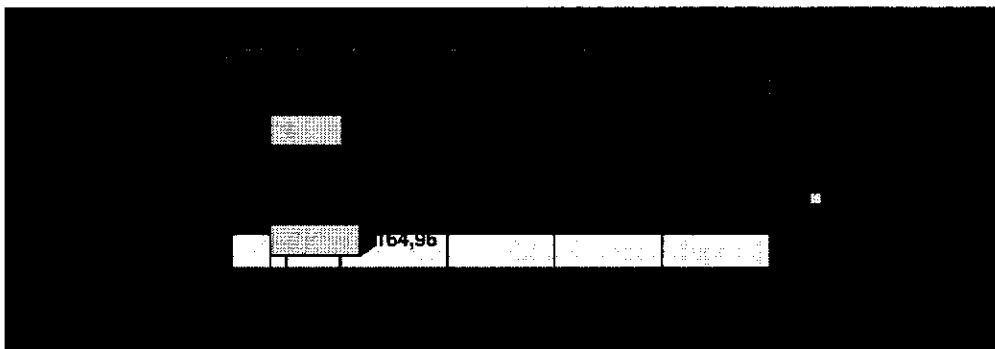
Lp.	Rzeka	Miejscowość	Elementy biologiczne	Elementy fizyko-chemiczne
1	Wisłok	Dąbrówki	III	II
2.	Wisłok	Zwięczyca	III	II

Wykres nr 4. Jakość wód ze względu na elementy biologiczne oraz fizyko-chemiczne w przekroju rzeki Wisłok w miejscowościach Dąbrówki oraz Zwiężczyca wg oceny ogólnej

Wody powierzchniowe płynące należą do najbardziej zanieczyszczonego elementu środowiska, co jest następstwem nieracjonalnej gospodarki zasobami oraz odprowadzania nadmiernej ilości ścieków przemysłowych i komunalnych o niedostatecznym stopniu oczyszczenia. Istotnym czynnikiem degradującym wody powierzchniowe są zanieczyszczenia obszarowe, pochodzące ze spływów powierzchniowych. Wprowadzających do wód zanieczyszczenia pochodzące z gospodarki rolnej (nawozy, środki ochrony roślin) oraz zanieczyszczenia bakteriologiczne, będące rezultatem stosowania do tej pory praktyki nadrzędności zaopatrzenia ludności w wodę z wodociągów w stosunku do uporządkowania gospodarki ściekowej. Sytuacja taka już nie dotyczy Gminy Czarna, gdzie wszystkie jednostki osadnicze posiadają wodociągi oraz w większości są skanalizowane zostały jedynie pewne obszary gdzie gospodarka ściekowa organizowana jest we własnym zakresie (szamba), co stwarza zagrożenie w wypadku nieprawidłowej eksploatacji. I tak Gmina posiada 132,93 km sieci wodociągowej oraz około 164,96 km sieci kanalizacyjnej (wykres nr 5).

Wykres nr 5. Długość sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej w Gminie Czarna oraz pozostałej części powiatu

Na terenie gminy nie występują większe zakłady przemysłowe mogące znacząco wpływać na jakość wód. Należy jednak pamiętać, że pogorszenie się stanu wód w gminie, może być skutkiem wprowadzenia zanieczyszczeń w zupełnie innym miejscu, np. w gminie sąsiedniej lub nawet położonej w znacznej odległości. Stąd też przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód, podobnie jak i powietrza, wymaga współpracy regionalnej, a nie tylko działań w skali lokalnej - gminnej. Eliminacja zanieczyszczeń wymaga przede wszystkim rozpoznania i likwidacji głównych ich źródeł.

Gmina Czarna, ze względu na wody powierzchniowe należy do dorzecza Wisły. Zidentyfikowane typy cieków na obszarze dorzecza Wisły reprezentowane są we wszystkich regionach hydrograficznych oraz we wszystkich wyróżnionych typach krajobrazów wodnych.

Na obszarze dorzecza Wisły określono 23 typy rzek. Dla cieków sztucznych nie określono typu.

Na obszarach nizinnych < 200 m n.p.m. reprezentowane są wszystkie typy wielkościowe rzek:

- typ 16 – Potok nizinny lessowo-gliniasty zarówno – małe cieki na lessach (94 JCWP),
- typ 17 – Potok nizinny piaszczysty – cieki na utworach staroglacjalnych (1099 JCWP)
- typ 18 – Potok nizinny żwirowy – cieki na utworach młodoglacjalnych (72 JCWP),
- typ 19 – Rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta – rzeki średnie na utworach staroglacjalnych (151 JCWP),
- typ 20 - Rzeka nizinna żwirowa – rzeki na utworach młodoglacjalnych (38 JCWP).

Jako jeden z typów typ, wydzielono typ 21 – Wielka rzeka nizinna ze względu na

wielkość zlewni – rzeki wielkie > 10 000 km² (39 JCWP).

Dodatkowo wyróżnione zostały cztery typy cieków, których funkcjonowanie ekologiczne jest niezależne od ekoregionów:

- typ 23 – małe cieki na obszarze będącym pod wpływem procesów torfotwórczych (193 JCWP),
- typ 24 – małe i średnie rzeki na obszarze będącym pod wpływem procesów

Według informacji WIOS Rzeszów występujące na terenie gminy cieki wodne zostały zaliczone jako potok nizinny lessowo-gliniasty, potok nizinny piaszczysty i rzeka nizinna lessowa (tabela nr 5).

Woda płynąca przez Gminę Czarna należy do silnie zmienionej jednolitej części wód powierzchniowych, posiada zarówno potencjał ekologiczny jaki i stan ekologiczny na poziomie umiarkowanym. Pod względem biologicznym jej stan jest dobry, jednak ogólna ocena jednolitej części wód powierzchniowych jest zła.

Jako silnie zmienioną jednolitą część wód powierzchniowych - rozumie się jednolitą część wód powierzchniowych, której charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka; (Art.2 ust.9 RDW)

Podstawą prawną wszystkich pojęć i działań związanych z wydzieleniem SCW i SZCW jest DYREKTYWA 2000/60/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej zwana dalej Ramową Dyrektywą Wodną (RDW). Przepisy RDW zostały przetransponowane do prawodawstwa polskiego poprzez ustawę Prawo Wodne

1. Jednolita część wód powierzchniowych może zostać wyznaczona jako sztuczna lub silnie zmieniona, jeżeli:

1) zmiana jej cech hydromorfologicznych, konieczna dla osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego, miałaby znaczące negatywne oddziaływanie na:

a) środowisko,

b) żeglugę i infrastrukturę portową lub korzystanie z wód w celach rekreacyjnych,

c) prowadzenie działalności, dla której jest dokonywane piętrzenie wody,

w szczególności na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, wytwarzania energii elektrycznej lub nawadniania,

d) regulację stosunków wodnych, ochronę przed powodzią i melioracje odwadniające,

e) przedsięwzięcia inne niż wymienione w lit. b—d, stanowiące równorzędny interes publiczny istotny dla zrównoważonego rozwoju;

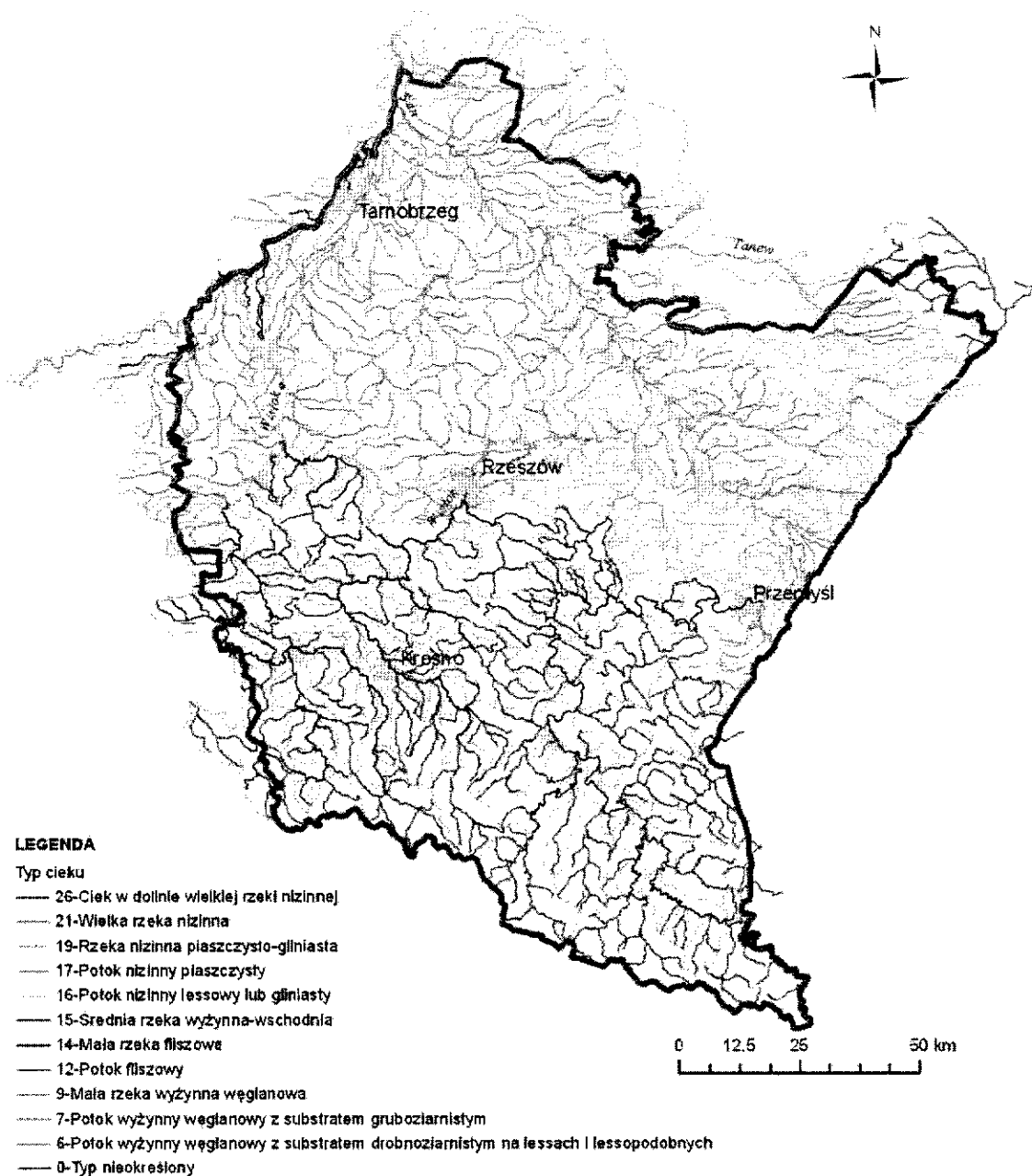
2) realizacja celów publicznych, którym służy sztuczna lub silnie zmieniona jednolita część wód powierzchniowych, z przyczyn technicznych lub z uwagi na nieproporcjonalnie wysokie, w stosunku do spodziewanych korzyści, koszty ich

realizacji, nie jest możliwa w inny sposób, mniej obciążający środowisko. Wyznaczenie jednolitej części wód powierzchniowych jako sztucznej lub silnie zmienionej wymaga szczegółowego uzasadnienia w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza i podlega weryfikacji co 6 lat.

W pierwszym cyklu planowania gospodarowania wodami w Polsce, cele środowiskowe dla części wód zostały oparte głównie na wartościach granicznych poszczególnych wskaźników fizyko-chemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych określających stan ekologiczny wód powierzchniowych oraz wskaźników chemicznych świadczących o stanie chemicznym wody, odpowiadających warunkom osiągnięcia przez te wody dobrego stanu, z uwzględnieniem kategorii wód, wg rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Wg oceny Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) w Krakowie, w regionie Górnej Wisły nie występuje zagrożenie zanieczyszczenia wód związkami azotu ze źródeł rolniczych, w związku z czym nie wyznaczono obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Źródłem danych hydrograficznych jest Mapa Podziału Hydrograficznego Polski wykonana przez Ośrodek Zasobów Wodnych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej na zamówienie Ministra Środowiska i sfinansowana ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska

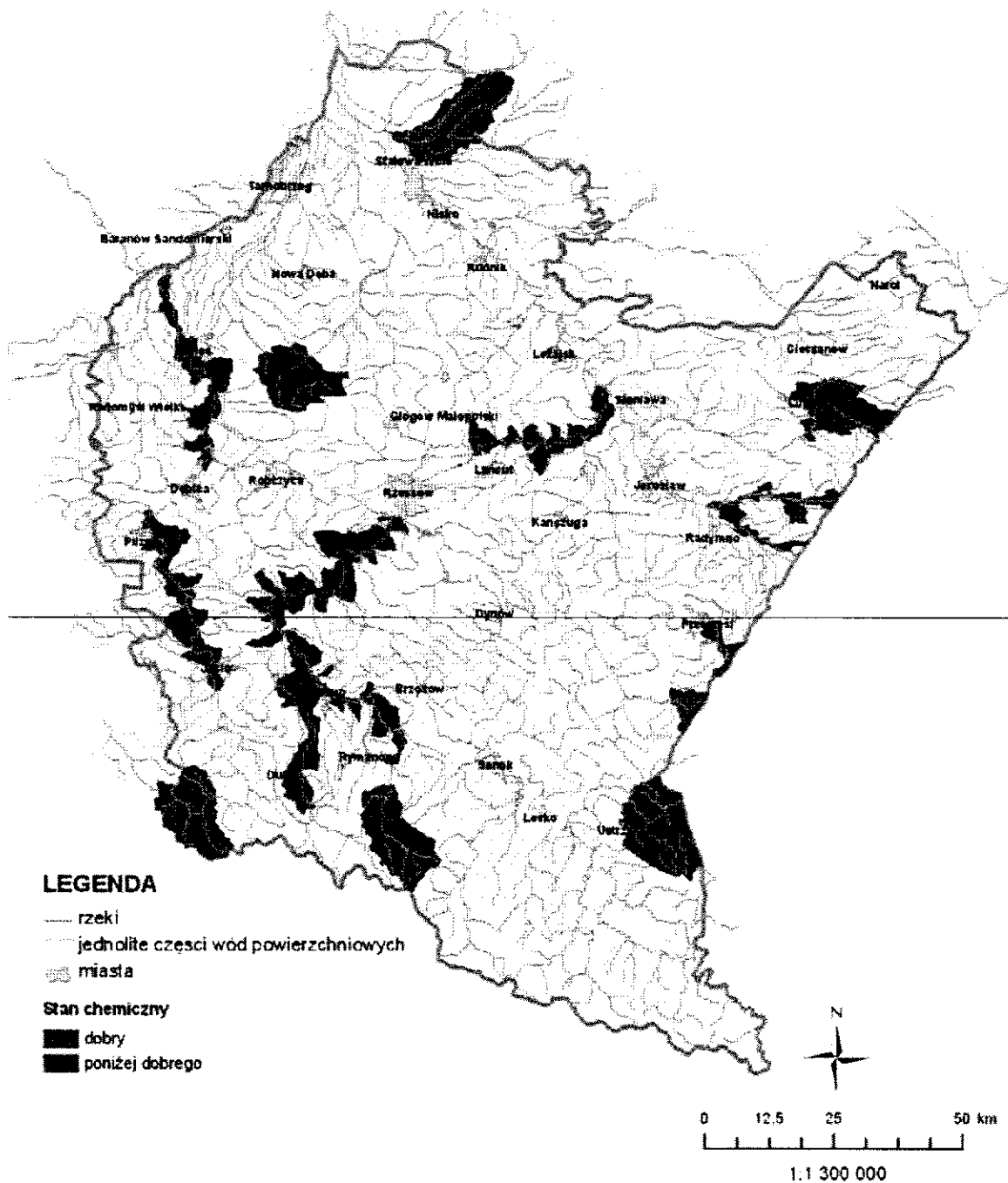
Rys nr 3. Typy wód powierzchniowych na terenie województwa podkarpackiego
(Źródło WIOS Rzeszów)

Teren gminy w całości należy do zlewni rzeki Wisłok przepływającej przez jej teren.

Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się przez nadanie im jednej z pięciu klas jakości: I klasa - stan bardzo dobry, II klasa - stan dobry, III klasa - stan umiarkowany, IV klasa - stan słaby, V klasa - stan zły. W przypadku potencjału ekologicznego części wód silnie zmienionych lub sztucznych I klasa oznacza maksymalny potencjał, II klasa - dobry potencjał, III klasa - umiarkowany potencjał, IV klasa - słaby potencjał i V klasa - zły potencjał ekologiczny.

Stan chemiczny określany jest na podstawie wskaźników chemicznych, które charakteryzują występowanie w wodach substancji priorytetowych i innych substancji zanieczyszczających, wymienionych w rozporządzeniu w sprawie sposobu klasyfikacji jednolitych części wód powierzchniowych (2008). Stan chemiczny klasyfikowany jest jako „dobry” lub „poniżej dobrego”. Ocena stanu wód w jednolitych częściach wód powierzchniowych objętych monitoringiem operacyjnym sporządzona jest na podstawie mniejszej niż w przypadku monitoringu diagnostycznego liczby wskaźników. Przede wszystkim ukierunkowana jest na presję, oddziałującą na daną część wód.

Natomiast stan ekologiczny JCW Wisłok od zbiornika Rzeszów do Starego Wisłoka został określony jako umiarkowany, natomiast stan chemiczny wskazano jako dobry.

Zródłem danych hydrograficznych jest Mapa Podziału Hydrograficznego Polski wykonana przez Ośrodek Zasobów Wodnych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej na zamówienie Ministra Środowiska i odnawiania zasobów Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Rys. 17 Mapa rozkładu wyników klasyfikacji stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych w 2011 r.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie w ramach monitoringu środowiska prowadzi badania jakości wód powierzchniowych..

Ponieważ potoki z terenu gminy znajdują się w zlewni rzeki Wisłok wpływają na jakość wody w tej rzece (potoki na terenie gminy nie były poddane badaniom jakości wód). Stąd też przedstawiona została jakość wody w tej rzece w punktach pomiarowych zlokalizowanych w powiecie łańcuckim (tabela nr 5)

Tabela Nr 5 Wykaz punktów badawczych sieci monitoringu rzeki Wisłok na terenie Powiatu łańcuckiego

Rzeka	Nazwa przekroju pomiarowo-kontrolnego	km biegu rzeki	Miejscowość	Gmina	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów fizyko-chemicznych
Wisłok	Wisłok – Czarna PL01S1601_33 10	36,8	Czarna	Czarna	III	II

Według danych uzyskanych z Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie na obszarze Gminy Czarna zostało zidentyfikowanych jednolitych części wód powierzchniowych.

Niektóre z nich znajdują się na terenie gminy w znikomej części.

Wszystkie informacje na temat jednolitych części wód powierzchniowych wskazano w tabeli nr 6.

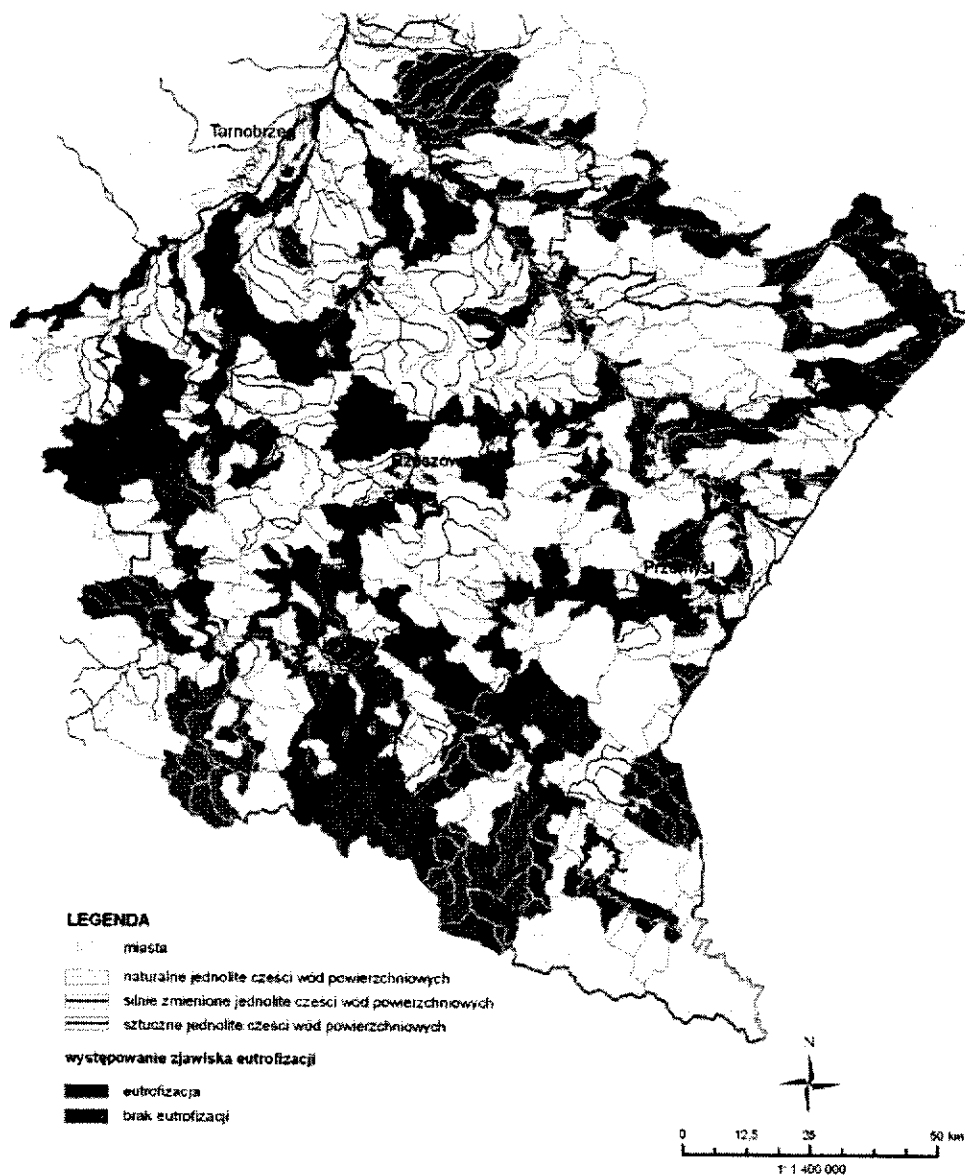
Zgodnie z danymi Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy Czarna przedstawia tabela nr 6:

Tabela Nr 6. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy Czarna

Kod JCW	Nazwa JCW	Typ	status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Cele środowiskowe	Uwagi
PLRW 2000	Wisłok od Starogo Wisłoka do ujścia	Rzeka piaszczysto-gliniasta	Slinie zmieniona część wód	zły	niezagrożona	Nadrzędnym celem Ramowej Dyrektywy Wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu wód do roku 2015. Wody powierzchniowe, w tym slinie zmienione i sztuczne jednolite części wód, powinny do tego czasu osiągnąć dobry stan chemiczny, oraz	Dla żadnej JCW nie przewiduje się odstępstwa od celów środowiskowych (derogacji)
PLRW200017226749	Stary Wisłok	Potok nizinny piaszczysty	Naturalna część wód	zły	niezagrożona		
PLRW200016226756	Mikośka	Potok nizinny lessowo-gliniasty	Slinie zmieniona część wód	zły	niezagrożona		
PLRW200016226769	Sawa	Potok nizinny lessowo-gliniasty	Slinie zmieniona część wód	zły	niezagrożona		
PLRW200016226729	Świerkowiec	Potok nizinny piaszczysty	Slinie zmieniona część wód	zły	niezagrożona		
PLRW200016226734	Dopływ z Zalesia	Potok nizinny piaszczysty	Naturalna część wód	zły	niezagrożona		
PLRW 200017227449	Trzebosnica do Krzywego	Potok nizinny piaszczysty	Slinie zmieniona część wód	zły	niezagrożona	odpowiednio, dobry stan ekologiczny	
PLRW200001922699	Mlecza od Łopuszki do ujścia Mlecza wschodniej od Węgierki	Rzeka nizinna lessowo-piaszczysta	Slinie zmieniona część wód	zły	niezagrożona		

Program Ochrony Środowiska Gminy Czarna

PLRW 2000172267549	Młynówka	Potok nizinny piaszczysty	Silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona		
PLRW200019226739	Wisłok od Zbiornika do Starogo Wisłoka	Rzeka nizinna piaszczysto gliniasta	Silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona		

Zródłem danych hydrograficznych jest Mapa Podziału Hydrograficznego Polski, wykonana przez Ośrodek Zasobów Wodnych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej na zamówienie Ministerstwa Środowiska; sfinansowana ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Rys.18. Ocena stopnia eutrofizacji jednolitych części wód powierzchniowych, wywołanej zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych na obszarze województwa podkarpackiego w latach 2008-2011 (Źródło: Raport WIOS 2010)

Największym zagrożeniem dla niespełnienia celów określonych dla JCW na terenie Gminy Czarna mogą być odprowadzane w sposób nielegalny nieoczyszczone ścieki komunalne, zanieczyszczenia rolnicze czy też dzikie wysypiska odpadów.

3.2. Wody podziemne

Wody podziemne są znacznie mniej zdegradowane jakościowo niż wody powierzchniowe, wynika to z faktu, że są one częściowo chronione przed bezpośrednimi wpływami zanieczyszczeń pochodzących z powietrza, wód powierzchniowych i powierzchni ziemi.

W 2010 r. na podstawie umowy zawartej pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska a Państwowym Instytutem Geologicznym w Warszawie, został opracowany pierwszy w Polsce raport o stanie jednolitych części wód podziemnych. W raporcie dokonano oceny stanu chemicznego i ilościowego 161 jednolitych części wód podziemnych wydzielonych na terenie kraju. Wykorzystano także informacje z wcześniejszych pomiarów i badań, w tym opracowań regionalnych. Ocenę stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych w województwie podkarpackim, przeprowadzono w oparciu o analizę wyników oznaczeń składu chemicznego próbek wód podziemnych z punktów monitoringu diagnostycznego. Ocena stanu ilościowego została oparta na analizie zmian zwierciadła wody oraz na porównaniu poboru wody z zasobami dostępnymi. Ocena jakości wód podziemnych, wykonana w oparciu o wyniki badań uzyskane w 2010 r. na terenie województwa podkarpackiego przedstawia się inaczej niż wcześniejsze oceny ze względu na zmianę sposobu jej klasyfikacji oraz potrzebę modyfikacji sieci pomiarowej w związku z potrzebą dostosowania jej do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej. Badania jakości wód podziemnych, wykonanych w 2010 r. wykazały w przypadku 64% badanych punktów dobry stan chemiczny wód (klasa I, II, III), natomiast 36% punktów charakteryzowało się słabym stanem chemicznym (klasa IV, V).

Teren gminy Czarna obfituje w wody podziemne. Największe zasoby tych wód znajdują się w terasie rzecznej Wisłoka. Wody podziemne są pochodzenia czwartorzędowego i wchodzi w skład Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 425 „Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów”. Na terenie gminy funkcjonuje 3 ujęcia wód podziemnych w Czarnej, Krzemienicy oraz Pogwizdowie. GZWP nr 425 należy do jednolitych części wód określonych numerem JCWP 127. W punktach monitoringu ilościowego (Leżajsk) oraz jakościowego (Łańcut) stan wód podziemnych (aktualny oraz perspektywa) został określony jako dobry.

Szczegółowe informacje dotyczące JCWPd: Nr 127

Powierzchnia: 8 956,3 km²

Obejmuje on region: Górnej Wisły w pasie Północnego Podkarpacia i Wyżyny Lubelsko-Lwowskiej

Powiaty: leżajski, lubaczowski, stalowowolski, niżański, rzeszowski, grodzki Rzeszów, kolbuszowski, łańcucki, przeworski, jarosławski, przemyski, grodzki Przemyśl, ropczycko-sędziszowski, strzyżowski.

W piętrze czwartorzędowym występuje jeden poziom wodonośny związany z utworami akumulacji rzecznej (piaski, żwiry). Piętro wodonośne kredowe zbudowane jest z utworów węglanowych. Strefa aktywnej wymiany wód zwykłych występuje do głębokości około 100 - 120 m p.p.t.). Lokalnie może występować łączność hydrauliczna piętra czwartorzędowego i kredowego.

Q – wody porowe w utworach akumulacji rzecznej (piaski, żwiry)

Cr – wody szczelinowe w utworach węglanowych (wapienie, margle, opoki)

Cecha szczególna JCWPd (ilościowa, chemiczna):

Q - ilościowo – stan dobry, jakościowo – dobry,

Cr - ilościowo – stan dobry, jakościowo – dobry.

GZWP występujące w obrębie JCWPd: 460 (Cr), 407 (Cr), **425 (Q)**, 428 (Q), 429 (Q).

JCWPd 127 badany był w 2007r i jego stan chemiczny oraz ilościowy jednolitych części wód określono jako dobry (Raport WIOS Rzeszów 2010)

OCENA STANU JCWPd

PUNKTY MONITORINGU ILOŚCIOWEGO Szczecyn, Łysaków, Pysznica, Leżajsk, Jarosław

PUNKTY MONITORINGU CHEMICZNEGO Łysaków (3 pkt), Pysznica, Stalowa Wola, Biłgoraj, Hedwiżyń, Łańcut, Rzeszów, Wielkie Oczy, Przemyśl

STAN ILOŚCIOWY [2005 r.] Dobry

STAN ILOŚCIOWY [2015 r.] Dobry

OCENA STANU WÓD STAN CHEMICZNY Dobry

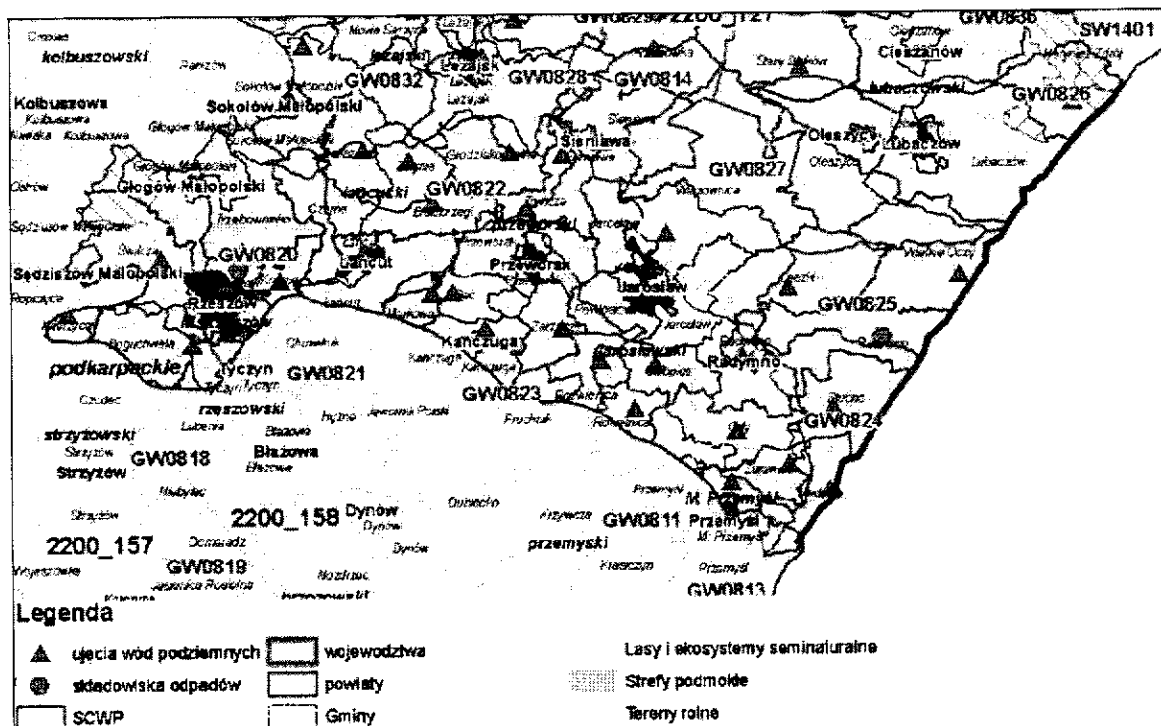
OCENA RYZYKA NIESPEŁNIENIA CELÓW ŚRODOWISKOWYCH -**Niezagrożona**
PRZYCZYNA ZAGROŻENIA NIEOSIĄGNIĘCIA CELÓW ŚRODOWISKOWYCH

Brak

ISTOTNE PROBLEMY-Niedostateczna sanitacja obszarów wiejskich i rekreacyjnych.
Zanieczyszczenia ze źródeł rolniczych

Zgodnie z informacjami Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska stan ilościowy i jakościowy JCWPd 127 został określony **jako dobry**. Także w ocenie ryzyka niespełniania celów środowiskowych wskazano JCWPd 127 jako **niezagrożony**.

Jednocześnie zidentyfikowano problemy związane z możliwością zanieczyszczenia wód podziemnych i zaliczono do nich niedostateczną sanitację obszarów wiejskich i rekreacyjnych oraz zanieczyszczenia ze źródeł rolniczych.

Rysunek 1. Charakterystyka środowiskowa JCWP 127- główne ujęcia wód podziemnych.

3.3. Gospodarka odpadami

Odpady komunalne powstają zarówno na obszarach miejskich jak i wiejskich, a ich ilość w dużej mierze zależy od liczby mieszkańców przypadających na jednostkę powierzchni. Znaczenie ma także liczba zakładów wytwórczych czy usługowych na danym terenie.

Rada Gminy Czarna w 2012r. uchwaliła regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, który jest aktem prawa miejscowego i szczegółowo określa sposób gospodarowania odpadami na terenie Gminy Czarna.

Zgodnie z treścią art. 3 ustawy o odpadach, odpady komunalne są to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Źródłami wytwarzania odpadów komunalnych są:

- Gospodarstwa domowe,
- Obiekty infrastruktury takie jak: handel, usługi i rzemiosło, szkolnictwo, przemysł w części „socjalnej”, obiekty turystyczne i inne.

Według przeprowadzonych wyliczeń szacunkowych w roku 2010 r. powstało w gminie Czarna odpowiednio 1878 Mg odpadów komunalnych.

Ponieważ tereny należące do Gminy są terenami wiejskimi część odpadów jest zagospodarowywana przez gospodarstwa we własnym zakresie. Dotyczy to głównie odpadów zielonych, pozostałości kuchennych, papieru i tektury oraz w wielu przypadkach także tworzyw sztucznych, opon lub tkanin które są używane jako paliwa w przydomowych kotłowniach.

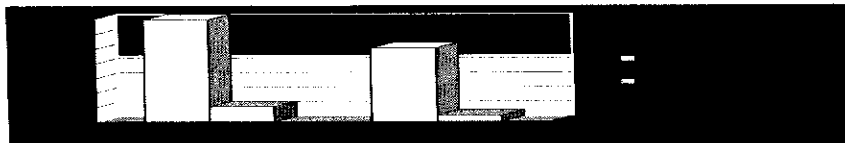
Porównanie ilości wytworzonych i zebranych odpadów przedstawia tabela nr 5, oraz wykresie nr 7.

Tabela nr 5. Zestawienie ilości wytworzonych i zebranych odpadów w roku 2011.

Rok	2011
	Odpady wytworzone [Mg]
Liczba Mieszkańców w gminie Czarna	11049
Szacunkowa ilość odpadów wytworzonych w gminie [Mg]	1878
Ilość zebranych zmieszanych odpadów komunalnych	699,22
Ilość zebranych selektywnie odpadów w gminie	104,24

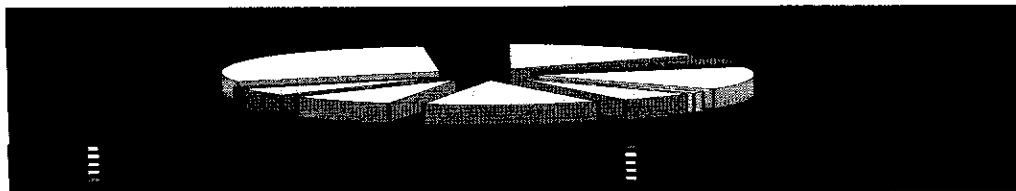
W Gminie w 2010r. zebrano łącznie 803,46 Mg odpadów, co stanowi niepełne 43% wytworzonych odpadów. Jest to ilość zdecydowanie większa niż w roku 2011 co obrazuje wykres nr 6.

Wykres nr 6 Porównanie ilości odpadów, biernych selektywnie w latach 2010-2011 (w t) dla gminy Czarnów.

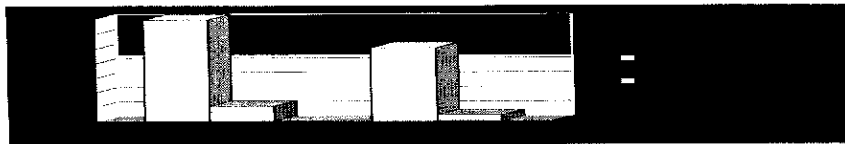
Morfologie wytworzonych niesegregowanych odpadów komunalnych przyjęta zgodnie z WPGiS na obszarach wiejskich i przedstawiono na wykresie nr 7.

Wykres nr 7 Skład morfologiczny odpadów na terenach wiejskich

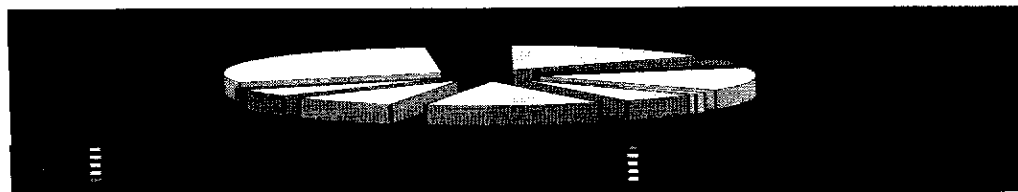
Największy udział posiada 30% w masie wytworzonych odpadów komunalnych mają odpady, należące do odpadów zielonych. W oparciu o te dane dokonano szacunków ilości pozostałych frakcji odpadów komunalnych, przedstawiono w tabeli nr 13. Znaczące należy, że ilość to, jak wskazano wcześniej, są jedynie danymi szacunkowymi. Ze względu na niepełny ewidencjonowanie odpadów komunalnych nie można określić rzeczywistej ilości odpadów wytworzonych.

Wykres nr 6 Porównanie ilości odpadów, w tym frakcji selektywnie wzbudowanych, w latach 2010-2011 (w odniesieniu do gminy Czarny Buleniek)

Mortalność wytwarzanych niesegregowanych odpadów komunalnych przyjęto zgodnie z WPCŚG na obszarach wiejskich i przedstawiona na wykresie nr 7

Wykres nr 7 Skład mortalnościowy odpadów na terenach wiejskich

Największy udział ponad 30% w masie wytwarzanych odpadów komunalnych mają odpady, ulęgające biodegradacji. W oparciu o te dane dokonano szacunków ilości porażonych frakcji odpadów komunalnych, przedstawione w tabeli nr 8. Zauważyć należy, że ilość ta, jak wskazano wcześniej, są jedynie danymi szacunkowymi. Ze względu na niepełną ewidencję odpadów komunalnych nie można określić rzeczywistej ilości odpadów wytwarzanych.

kolejnych – domowych. Zwiększa i tworzywa sztucznych – jako odpady wysokoenergetycznie są chętnie używane do tego celu.

Nie wszyscy mieszkańcy gminy podpisali umowy na odbiór odpadów, a często deponują je w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych (dziśko wysypiska).

Odpady wielkogabarytowe

Odpady wielkogabarytowe są to odpady, które ze względu na swoje rozmiary nie mieszczą się w typowych pojemnikach na odpady np. stobno mebla, sprzęt AGD, worki itp.

Tabela nr 2 wskaźniki charakterystyki ilościowej odpadów wielkogabarytowych w kg/M/rok.

Lp	Rodzaj odpadu	[kg/M/r]	Ilość odpadów Mg
1	Odpady wielkogabarytowe	15	165

Szacunkowa ilość odpadów wielkogabarytowych powstających na terenie gminy wynosi 165 Mg/rok.

Odpady opakowaniowe

Odpady opakowaniowe to wszystkie opakowania w tym wielokrotnego użytku, wycofane z porownego użycia, stanowiące odpady w rozumieniu przepisów o odpadach z wyjątkiem odpadów powstających w procesie produkcji opakowań.

Ze względu na zalecaną metodę odzysku, opakowania mogą być opakowaniami przydatnymi do odzysku:

- przez recykling materiałowy,
- w postaci energii,
- przez kompostowanie
- przez biodegradację

Według danych szacunkowych w 2010r. wytworzono 663 Mg odpadów opakowaniowych. Rynek amrowców wtornych z opakowań jest bardzo niestabilny.

kolonnych, domowych, zwiastem tworzywa sztucznych jako odpady wyekologicznie są obecnie używane do tego celu.

Nie wszyscy mieszkańcy gminy podpisali umowy na odbiór odpadów, a często dopracują je w miejscach na terenach nieprzeznaczonych (dzięki wysypisku)

Odpady wielkogabarytowe

Odpady wielkogabarytowe są to odpady, które ze względu na swoje rozmiary nie mieszczą się w typowych pojemnikach na odpady np. złednie meble, sprzęt AGD, wozy itp.

Tabela nr 7 wskaźniki charakterystyki ilościowej odpadów wielkogabarytowych w kg/M/rok

Lp.	Rodzaj odpadu	[kg/M/r]	Ilość odpadów Mg
1	Odpady wielkogabarytowe	15	165

Średnioroczna ilość odpadów wielkogabarytowych powstających na terenie gminy wynosi 165 Mg/rok.

Odpady opakowaniowe

Odpady opakowaniowe to wszystkie opakowania, w tym wielokrotnego użytku, wycofane z porównanego rynku, stanowiące odpady w rozumieniu przepisów o odpadach z wyjątkiem odpadów powstających w procesie produkcji opakowań.

Ze względu na zalecaną metodę odzysku opakowania „mogą” być opakowaniami przydatnymi do odzysku.

- przez recykling materiałowy,
- w postaci energii,
- przez kompostowanie,
- przez biodegradację

Według danych branżowych w 2010r. wytworzono 6603 Mg odpadów opakowaniowych. Rynek surowców wtórnych z opakowań jest bardzo niestabilny.

- A) do dnia 16 lipca 2013 r. – do nie więcej niż 50 % wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji
- B) do dnia 16 lipca 2020 r. – do nie więcej niż 35 % wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji
- W stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

Składuje się ze ilości wytworzonych odpadów biodegradowalnych w 1995r. wynosiła 446 Mg (47 karmieszekmanu1995r)

Skład też ilość odpadów biodegradowalnych składowanych na składowisku winna być ograniczona, do końca 2013 o 223 Mg do końca 2020 o 290 Mg

Największy udział w masie odpadów ulegających biodegradacji mają odpady powstające podczas przygotowania posiłków (zwł. odpady kuchenne), które wraz z odpadami z pielęgnacji zieleni przydomowej stanowią ok. 50% tej masy.

Odpady niebezpieczne

Do składowania odpadów komunalnych trafia wiele materiałów związanych z działalnością bytowa ludzi, które zaliczane są do odpadów niebezpiecznych. Wg definicji zawartej w ustawie o odpadach (art. 3) odpady niebezpieczne są to odpady:

- 1) należące do kategorii lub rodzajów odpadów określonych na liście A załącznika nr 2 do ustawy oraz pochodzące do najmniej jedna z właściwości wymienionych w załączniku nr 4 do ustawy lub
- 2) należące do kategorii lub rodzajów odpadów określonych na liście B załącznika nr 2 do ustawy i zawierające, łącznie, więcej niż składników wymienionych w załączniku nr 3 do ustawy oraz pochodzące do najmniej jedna z właściwości wymienionych w załączniku nr 4 do ustawy

Są to zatem odpady zawierające w swoim składzie substancje toksyczne, palne, wybuchowe, biologicznie czynne, a także zakaźne, mikroorganizmami chorobotwórczymi. Przykładowo można wymienić:

1. Zużyte baterie, akumulatory itp.
2. Odpady zawierające rtęć (lampy fluorescencyjne, w tym świetlówki, termometry, przekaźniki).
3. Pozostałości oraz opakowania po farbach i lakierach

- A) do dnia 10 lipca 2013 r. – do nie więcej niż 50 % wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji;
- B) do dnia 10 lipca 2020 r. – do nie więcej niż 14% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.
- W stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

Stwierdza się, że ilość wytworzonych odpadów biodegradowalnych w 1995r. wynosiła 448 Mg (41 kg/mieszkańca, 1995r).

Istota tej ilości odpadów biodegradowalnych zgładowanych na składowisku winna być ograniczona, do końca 2013 r. 1523 Mg do końca 2020 r. 209 Mg. Największy udział w masie odpadów ulegających biodegradacji mają odpady powstające podczas przygotowania posiłków (tzw. Odpady kuchenne). Skoro wraz z odpadami z biodegradacji zieleni przydomowej stanowią ok. 70% ich masy.

Odpady niebezpieczne

Do gruntuńca odpadów komunalnych liczą przede wszystkim związki z działalnością bytową ludzi, które zaliczane są do odpadów niebezpiecznych. Wg definicji zawartą w ustawie o *odpadach* (art. 3) odpady niebezpieczne są to odpady:

- 1) należące do kategorii lub rodzajów odpadów określonych na liście A załącznika nr 1 do ustawy oraz posiadające do najmniej jedną z właściwości wymienionych w załączniku nr 1 do ustawy lub
- 2) należące do kategorii lub rodzajów odpadów określonych na liście B załącznika nr 2 do ustawy i zawierające którykolwiek ze składników wymienionych w załączniku nr 3 do ustawy oraz posiadające do najmniej jedną z właściwości wymienionych w załączniku nr 4 do ustawy.

Są to zatem odpady zawierające w swoim składzie substancje: toksyczne, palne, wybuchowe, biologiczne, ocyjne, a także zakażone mikroorganizmami charakterystycznymi. Przykładowo można wymienić:

1. Zużyte baterie, akumulatory itp.;
2. Odpady zawierające tleny clamy nępowe, w tym świetłówki, termometry, przykazeńnik;
3. Materiały oraz opakowania po farbach i lakierach;

PROGRAMY OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE CZARNIA NIEKŁYJA 2017-2018

Przekazanie zawieszki 100 litrów 20 01 24	1,20	Przekazanie do zakładu przebiegowo	Przedsiębiorstwo Inżynierów Sztuki – Pracownia Kierownik: Andrzej Wierzbowski
Opakowanie z metali 20 01 40	1,1	Przekazanie do firmy EKO-MYSTERY CENTEROM	Przedsiębiorstwo Inżynierów Sztuki – Pracownia Kierownik: Andrzej Wierzbowski
Isolacja i asfaltowalory 20 01 34	0,00	Przekazanie do przedsiębiorcy	Przedsiębiorstwo Inżynierów Sztuki – Pracownia Kierownik: Andrzej Wierzbowski
Opłaty wzrostu tonyżony 20 03 07	2,1	Umieszczenie pojemni przy ul. Skłodowska	Przedsiębiorstwo Inżynierów Sztuki – Pracownia Kierownik: Andrzej Wierzbowski
Wzrosty 20 01 02	10,10	Przekazanie do od. yaku	Przedsiębiorstwo Inżynierów Sztuki – Pracownia Kierownik: Andrzej Wierzbowski
Złoty i niebezpieczny elektryczny, 500 mówi przy wyrobie miazgi w 20 01 21 i 20 01 23 zawieszki przy zakładach 20 01 35	1,0	Przekazanie do zakładu przebiegowo	Przedsiębiorstwo Inżynierów Sztuki – Pracownia Kierownik: Andrzej Wierzbowski
Złoty i niebezpieczny elektryczny niebezpieczny, 100 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35 20 01 36	1,0	Przekazanie do zakładu przebiegowo	Przedsiębiorstwo Inżynierów Sztuki – Pracownia Kierownik: Andrzej Wierzbowski

Na terenie Gminy Czarna funkcjonuje trzy firmy zajmujące się wywozem odpadów komunalnych:

- Śluzo Miasto – Park Sp. z o.o. z siedzibą w Wierzbawicach,
- EKOline F.H.U. Marek Usługi Komunalne z Buzzkowic,
- Lancki Zakład Komunalny z Lancah.

Gmina nie posiada własnego czynnego składowiska odpadów dlatego korzysta z przedsiębiorstw we własnym zakresie oraz z odpowiedniego składowiska zebranych odpadów. Śluzo Miasto – Park posiada własne składowisko w miejscowości Cieszanowa (Gmina Łęka), z którego również korzysta Lancki Zakład Komunalny. Natomiast EKOline wywodzi odpady na Składowisko Odpadów w Młynach (Gmina Hadymno).

W Gminie Czarna wprowadzona została selektywna zbiórka odpadów, na potrzeby której stworzono cztery pojemniki i worki odpowiadające ogólnym warunkom

PROJEKTNY OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE CZERNKÓW NA TERENIE SIEDZISKA

Udział w kosztach odwrotnej logistyki: 20 01 23	1,00%	Przebiegania do zakładu przetwarzania	Składowiska odpadów w mieście Czarnków ul. Kłosa 1, 2008-01-23 Wielkopolski Zarząd Odpadów 2008-01-23
Opłaty w ramach odwrotnej logistyki: 20 01 30	1,11%	Przebiegania do firmy RECYKINGU CIEMENTU	Składowiska odpadów w mieście Czarnków ul. Kłosa 1, 2008-01-23 Wielkopolski Zarząd Odpadów 2008-01-23
Przebiegania komunalny 20 01 34	0,00%	Przebiegania do firmy	Składowiska odpadów w mieście Czarnków ul. Kłosa 1, 2008-01-23 Wielkopolski Zarząd Odpadów 2008-01-23
Opłaty wielkopolskiej 20 03 07	0,11%	Umieszczenie w przebieganiu	Składowiska odpadów w mieście Czarnków ul. Kłosa 1, 2008-01-23 Wielkopolski Zarząd Odpadów 2008-01-23
Sukaty: 20 01 02	12,13%	Przebiegania do firmy	Składowiska odpadów w mieście Czarnków ul. Kłosa 1, 2008-01-23 Wielkopolski Zarząd Odpadów 2008-01-23
Wszystkie odpady zabudowlane z wyjątkiem 20 01 21 i 20 01 23 zawieszonych 20 01 35 zabudowlanych odpadów 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	0,00%	Przebiegania do zakładu przetwarzania	Składowiska odpadów w mieście Czarnków ul. Kłosa 1, 2008-01-23 Wielkopolski Zarząd Odpadów 2008-01-23
Wszystkie odpady zabudowlane z wyjątkiem 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	1,13%	Przebiegania do zakładu przetwarzania	Składowiska odpadów w mieście Czarnków ul. Kłosa 1, 2008-01-23 Wielkopolski Zarząd Odpadów 2008-01-23

Na terenie Gminy Czarnków funkcjonuje trzy firmy zajmujące się wywozem odpadów komunalnych:

- Stare Miasto - Park Sp. z o.o. z siedzibą w Wieniawicach,
- K. Głonek - L.L.L. Maciej Marek Usług Komunalne z Burszkowic,
- Łanowski Zakład Komunalny z Łanowa

Gmina nie posiada własnego systemu składowiska odpadów dlatego każde z przedsiębiorstw we własnym zakresie dba o odpowiednie składowanie zebranych odpadów. Stare Miasto - Park posiada własne składowisko w miejscowości Czardarowa (Gmina Łezajsk), z którego również korzysta Łanowski Zakład Komunalny. Natomiast K. Głonek wywozi odpady na Składowisko Odpadów w Młynach (Gmina Radymno).

W Gminie Czarnków wprowadzono stałą satelitywną zbiórkę odpadów na potrzeby której stosuje się pojemniki o wartości odpowiadające ogólnym warunkom

postępowania z wytwarzanymi odpadami. Nie wywidywano się przez wszystkich mieszkańców Gminy z obowiązków dotyczących utrzymania czystości i porządku stanowi podstawowy problem dla Gminy w gospodarowaniu odpadami komunalnymi.

3.4 Powietrze i hałas

Jakość powietrza

W Polsce zagadnienia ochrony powietrza uregulowane są w ustawie Prawo Ochrony Środowiska i rozporządzeniach Ministra Środowiska.

Zanieczyszczenia powietrza to gazy, dymy i pyły stale obecne w atmosferze nie będące jego naturalnymi składnikami lub też substancje występujące w ilościach wyraźnie zwiększonych w porównaniu z naturalnym składnikiem powietrza. Zanieczyszczenia emitowane do powietrza niekorzystnie wpływają nie tylko na stan atmosfery, ale także na jakość oraz czystość wód i gleb, rozwój roślin i zwierząt, a co za tym idzie także na zdrowie człowieka.

Antropogeniczne źródła powstawania zanieczyszczeń powietrza podzielić można na:

- energetyczne spalanie paliw
- przemysłowe procesy technologiczne
- transportowe (głównie transport samochodowy),
- komunalne gospodarstwa domowe oraz nieszkodliwymie odpadów

Według informacji Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w sprawie zanieczyszczeń pyłowych dla powiatu Łańcut kształtuje się poniżej 200 Mg/rok, natomiast emisja zanieczyszczeń gazowych mierzył się w przedziale 10 - 50 Mg/rok. Wśród zanieczyszczeń powietrza coraz większy procent zajmują zanieczyszczenia komunalne związane z miejskim wozem w ostatnich latach. Hałas samochodowy oraz rozwojem transportu towarowego, samochodowego, zanieczyszczenia to emitowane są głównie z ruchu samochodowego, a w mniejszym stopniu z kolejowego. Transport oprócz emisji spalin dostarcza także innych zanieczyszczeń, jak np. dymy uwalniany się w procesie spalania okładzin hamulcowych lub produkty spalania się czyni kolejowych i kol. pasażerów. Tymiery lotowe jakim są drogi (związane to z dużym natężeniem ruchu) stały się jedynym z głównych źródeł zanieczyszczenia powietrza na danym obszarze. Do grupy tzw. lotowych źródeł emisji należy również, oprócz transportu kolejowego, także transport rurami gazami substancji płynnych i gazowych (np. ropa naftowa, gaz ziemny). Zanieczyszczenia Środowiska pochodzące z tych źródeł nie mają jednak charakteru ostrego i są miejscowymi, niezależnie w ekstremalnych sytuacjach awaryjnych mogą mieć charakter katastrofalny.

postępowania z wytworzonymi odpadami. Nie wywierają one tak dużej presji na wszystkich mieszkańców Gminy z obowiązków dotyczących utrzymania czystości i porządku stanowi podstawowy problem dla Gminy w gospodarowaniu odpadami komunalnymi.

3.4 Powietrze i hałas

3.4.1 Czystość powietrza

W Polsce zapadalnictwa ochrony powietrza uregulowane są w ustawie Prawo Ochrony Środowiska i rozporządzeniach Ministra Środowiska.

Zanieczyszczeniem powietrza to grupy cząsteczek i ciała stałe obecne w atmosferze nie będące jego naturalnymi składnikami lub też zabudujące występujące w ilościach wymiarze zwiększonych w porównaniu z naturalnym składem powietrza. Zanieczyszczenia emitowane do powietrza niekorzystnie wpływają nie tylko na stan atmosfery, ale także na jakość oraz czystość wód i gleb, rozwój roślin i zwierząt, a co za tym idzie także na zdrowie człowieka.

Antropogeniczne źródła powstawania zanieczyszczeń powietrza podzielić można na:

- energetyczne (spalanie paliw)
- przemysłowe (procesy technologiczne,
- transportowe (głównie transport samochodowy)

komunalne – gospodarstwa domowe oraz umiarkowanie odpadów

Według informacji Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w mieście zanieczyszczeń pyłowych dla pywału i żużla kształtuje się poniżej 200 Mg/rok, natomiast emisja zanieczyszczeń gazowych mieści się w przedziale 10 - 50 Mg/rok. Wśród zanieczyszczeń powietrza coraz większy procent zajmują zanieczyszczenia komunikacyjne, związane z całym wzrostem w ostatnich latach ilości samochodów oraz rozwojem transportu towarowego, samochodowego. Zanieczyszczenia te emitowane są głównie z ruchu samochodowego, a w mniejszym stopniu z kolejowego. Transport oprócz emisji spalin dostarcza także innych zanieczyszczeń, jak np. azbest uwadniany się w procesie spalania składem hamulcowych, lub produkty spalania się szyn kolejowych i kotłociągów. Źródłem liniowe jakimi są drogi (zwłaszcza te o dużym natężeniu ruchu) stają się jedynym z głównych źródeł zanieczyszczenia powietrza na danym obszarze. Do grupy tzw. liniowych źródeł emisji zanieczyszczeń można oprócz transportu kolejowego, także transport rurociągiem substancji płynnych i gazowych, np. ropa naftowa (przez ziemny). Zanieczyszczenia środowiska pochodzące z tych źródeł nie mają jednak charakteru stałego i są incydentalne, niezależnie w ekstremalnych sytuacjach awaryjnych mogą mieć charakter katastroficzny.

Gmina Czarna położona jest na północny wschód od miasta Brzezowa, stąd też przy przewadze wiatrów południowych, zachodnich zamieć zanieczyszczenia emitowane przez kopalnię i zakłady przemysłowe zlokalizowane na terenie miasta Brzezowa nie mają znaczenia. Powietrze na terenie gminy nie jest zanieczyszczone w ponadnormalnym stopniu, a nawet można uznać, że teren gminy należy do obszarów statuskowo „czystych”, pod tym względem.

Głównym wodź opadówy wpływ na jakość Środowiska naturalnego. Hość dostających się do ziemi zanieczyszczeń powstających degradację gleb i zakwaszenie zbiorników wodnych jest uzależniona od ilości opadów atmosferycznych. Wielkość opadów w 2010 roku na obszarze województwa podkarpackiego wahła się od 20 mm w październiku do 140 mm w maju. Od kilku lat obciążenie powierzchniowe województwa podkarpackiego badanymi przez WIOŚ zanieczyszczeniami wtartymi z atmosfery przez opad mokry maleje. Ciepły opadów zawiera się w zakresie 4,21 – 6,99. Badania poziomu zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do atmosfery prowadzi WIOŚ w wytypowanych punktach pomiarowych. Program badań obejmuje zanieczyszczenia pochodzące z procesów spalania paliw dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, pył zawieszony, opad pyłu, opad kadmu i ołowiu oraz zanieczyszczenia spodyficzne pochodzące z procesów technologicznych. Wyniki badań wskazują, że Gmina Czarna wykazuje najmniejszą emisję zanieczyszczeń wśród gmin powiatu brzeskiego. Najbliższym problemem staje się natomiast emisja komunikacyjna, szczególnie odciążalna w rejonie tras krajowych. Przez południową część gminy przebiega droga krajowa E – 4, w rejonie której występuje podwyższona emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych w miarę narastania się ruchu, co może stanowić zagrożenie, we wsi Strzemiemich.

Halazja

Emisja halazja jest obecnie napowierzchniowym zanieczyszczeniem Środowiska. Ciekawie badania halazja w Polsce wskazują na powstanie obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym. Konsekwencją takiego stanu jest obciążenie niekorzystnym wpływem halazja coraz większej liczby terenów, w ponad 1/3 mieszkańców. Problem narastania jest na ponadnormalny halazja. Województwo podkarpackie ma 10 krajów należy do województwa Środkiem zagrożonych halazjem. Wpływ na klimat akustyczny posiada emisja halazja komunikacyjnego, przemysłowego oraz komunalnego (obecnego w pomieszczeniach i miejscach

Gmina Czarna położona jest na północny wschód od miasta Białzowa, stąd też przy przewadce wiatrów południowo - wschodnich zamieszkażona emitowane przez kopalnie i zakłady przemysłowe sfekalizowane na terenie miasta Białzowa nie mają znaczenia. Powietrze na terenie gminy nie jest zamieszkażona w ponadnormalnym stopniu, a nawet można uznać, że teren gminy należy do obszarów „stosunkowo czystych”, pod tym względem.

Czyniąc wód opadowych wpływa na jakość środowiska naturalnego. Ilość dostających się do ziemi zamieszkażonych powodujących degradację gleb i zakwaszanie zbiorników wodnych jest uzależniona od ilości opadów atmosferycznych. Wielkość opadów w 2010 roku na obszarze województwa podkarpackiego waha się od 20 mm w październiku do 240 mm w maju. Od kilku lat obserwuje się powiększające się województwa podkarpackiego badanyymi przez WIOŚ zamieszkażeniami wniesionymi z atmosfery przez opad mokry małego. Odsetek opadów zawiera się w zakresie 4,21 - 6,99. Badania poziomu zamieszkażenia pyłowych i gazowych do atmosfery prowadzi WIOŚ w wytypowanych punktach pomiarowych. Program badań obejmując zamieszkażenie podstawowe pochodzące z procesów spalania paliw, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, pył zawieszony, opad pyłu, opad kadmu i ołowiu oraz zamieszkażenie specyficzne pochodzące z procesów technologicznych. Wyniki badań wskazują, że Gmina Czarna wykazuje najmniej emisję zamieszkażenia wśród gmin powiatu białzkiego. Narastającym problemem staje się natomiast emisja komunikacyjna, szczególnie odczuwalna w rejonie tras tranzytowych. Przez południową część gminy przebiega droga krajowa I - 4, w rejonie której występuje podwyższona emisja zamieszkażenia komunikacyjnego w miarę nasilania się ruchu, co może stanowić uciążliwość we wsi Kr. emilowa.

Halas

Temple halasu jest obecnie najpowszechniejszym zanieczyszczeniem środowiska. Czynniki: hałas, hałas w Polsce wskazuje na poważnie obciążenie o niskokrytycznym klimacie akustycznym. Konsekwencją takiego stanu jest objęcie sześciu wpływem halasu oraz widzącej liczby ludzi. Szacuje się, iż ponad 1/3 mieszkańców Polski narazona jest na ponadnormalny hałas. Województwo podkarpackie na tej krzywej należy do województw średnio zagrożonych hałasem. Wpływ na klimat akustyczny posiada emisja halasu komunikacyjnego, przemysłowego oraz komunikacyjnego (obcego) w pomieszczeniach i miejscach

przeprowadzono na obszarze Gminy Czarna. Jednak pamiętając, że przez teren gminy przebiega krajowa droga nr 4 można przypuszczać, że wyniki pomiarów w miejscowościach sąsiadujących (Krańskowa) będą odzwierciedlały sytuację w miejscowościach należących do Gminy Czarna, przez które przebiega ta droga.

Wyniki przeprowadzonych pomiarów w miejscowości Krańskowa w 2010 roku wykazały, że natężenie poprzędów wynosiło około 138,9 dBpoh (w tym 81% to poprzędy ciężkie) i równowagowy poziom hałasu zarówno dla pory dziennej jak również dla pory nocnej został przekroczony odpowiednio o 15 dB (pora dzienna – wartość dopuszczalna 50 dB) oraz o 18 dB (pora nocna – wartość dopuszczalna 50 dB).

3.5. Jakość gleb

Gleby – Podkarpacie, charakteryzuje zmienność typologiczna, związana z budową geologiczną, morfologią terenu, stosunkami wodnymi, charakterem wody podziemnej oraz działalnością człowieka. Gleby nappływowych klas bonitacyjnych I – IV (zbięte ochroną) zajmują około 20 % powierzchni wszystkich użytków rolnych. Koncentrują się one w środkowej części województwa, w dolinach rzek Wisły, Sanu i ich dopływów. Są to mady i czarnoziemy wytworzone z łosów. Na podstawie raportu o stanie Środowiska w 2010 roku stwierdzono, iż potencjał produkcyjny gleb województwa jest wyższy od średniej krajowej, a niepełno jego wykorzystanie spowodowane jest nadmiernym zakwaszeniem oraz bardzo często błędą i niepełną technologią uprawy. Średnia wartość wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni (WIRPE) dla województwa podkarpackiego wynosi 20,4 punkty i jest znacznie wyższy od średniej wyliczonej dla innych województw. Wskaźnik WIRPE dla województwa jest korzystny ale niestety wskaźniki agrotechniczne decydujące o ich żywności są złe – a uzyskiwane plony nieznacznie mniejsze. Warunki klimatyczne, ukształtowanie terenu i rodzaj gleb województw podkarpackiego dają możliwość produkcji rolnej i wartościowej żywności, należy tylko określić dokładnie działania związane z regulacją odczynu gleby i dostosować technologię uprawy od Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych. Z raportu wynika iż gleby Podkarpacia głównie zabierane są do kwasyńnych oraz bardzo kwasyńnych (w zakresie pH 4,5 – 5,5) co spowodowane jest wymywaniem związków azotowych przez wody opadowe, białe roztopowe, pobieranie związków azotowych przez rośliny, zakwaszające gleby, działanie nawozów mineralnych, powstawanie w glebie CO₂ na skutek mineralizacji substancji organicznych czy braku pednalicznego programu wapnowania gleb. Gleby o odczynie bardzo kwasyńnym stanowią 14,1% powierzchni, kwasne 13,2%, lekko kwasne 27,6%, obojętne 1,1%, natomiast zasadowe 43%. Odczyn kwasny ogranicza pobieranie przywspólnych składników pokarmowych przez rośliny, a równocześnie zwiększa mobilność, a tym samym dostępność dla roślin metali ciężkich i pierwiastków szkodliwych. Mimo że zawartość metali ciężkich nie przekracza ich naturalnych dawek, zakwaszenie gleby może spowodować przywspólnie ich przez rośliny i stanowią zagrożenie dla człowieka. Stopień zamieszczenia chemii tego gleb w województwie nie jest pełny, ponieważ nie stwierdza się znaczącego wpływu zmian przemysłowych na poziom zawartości

przeprowadzono na obszarze Gminy Czarna Jodkas pomiarujące, ze przez teren gminy przebiega krajowa droga nr 4, można przypuszczać iż wyniki pomiarów w miejscowościach sąsiadujących (Krańkowa) będą odzwierciedlały sytuację w miejscowościach należących do Gminy Czarna, przez które przebiega ta droga.

Wyniki przeprowadzonych pomiarów w miejscowości Krańkowa w 2010 roku wykazały, że natężenie poprzędów wyniosło około 135/4 ppb (w tym 33 % to poprzędy ciekłe). Rownoważny poziom hałasu zarówno dla pory dziennej jak również dla pory nocnej został przekroczony odpowiednio o 25 dB (pora dzienna - wartość dopuszczalna 50 dB) oraz o 18 dB (pora nocna - wartość dopuszczalna 50 dB).

3.5. *Jakość gleb*

Gleby Podkarpacia charakteryzują zmienność typologiczną, związane z budową geologiczną, morfologią terenu, stosunkami wodnymi, charakterem szaty roślinnej oraz defekalnością człowieka. Gleby najwyższych klas biologicznych I - IV (objęte ochroną) zajmują około 20 % powierzchni wszystkich użytków rolnych. Koncentrują się one w środkowej części województwa, w dolinach rzek Wisły, Sanu i ich dopływów, są to miedzy innymi tereny wytworzone z łesów. Na podstawie raportu o stanie środowiska w 2010 roku stwierdzono iż potencjał produkcyjny gleb województwa jest wyższy od średniej krajowej, a niepełno jego wykorzystanie spowodowane jest nadmiernym zakwaszeniem oraz bardzo częstą latędną i niepełną technologiczną uprawą. Średnia wartość wskaźnika wartościacji przestrzeni (WIRP) dla województwa podkarpackiego wynosi 20,4 punkty i jest znacząco wyższy od średniej wyliczonej dla innych województw. Wskaźnik WIRP dla województwa jest korzystny ale zostały wskazane zagrożenia decydujące o ich wyższości są że w użytkowane płony najdroższej mierni. Warunki klimatyczne, ukształtowanie terenu i rodzaj gleb województwa podkarpackiego daje możliwość produkcji zdrowej i wartościowej żywności, należy tylko podjąć określone działania związane z regulacją określonych gleb i dostosować technologiczną uprawę od Kodeksu Dobro Praktyki Rolniczej. Z raportu wynika iż gleby Podkarpacia głównie zaliczane są do kwaśnych oraz bardzo kwaśnych (w zakresie pH 4,5 - 5,5), co spowodowane jest wymywaniem związków zasadowych przez wody opadowe bądź roztopowe pobieranie związków zasadowych przez rośliny, zakwaszające dodatkowo nawozów mineralnych, prowadzące w glebie 60% nielokalnego mineralnego substancji organicznych czy braku jednolitego programu wapnowania gleb. Gleby o odczynie bardzo kwaśnym zawierają 33 % powierzchni, kwaśne 22%, lekko kwaśne 11%, obojętne 11%, naturalną zasadowe 1%. Odczyn kwaśny ogranicza pobieranie przywzajających składników pokarmowych przez rośliny a również zdolność związków metalnych, w tym samym dostępną dla roślin metali ciężkich i pierwiastków szkodliwych. Mimo iż zawartość metali ciężkich nie przekracza ich naturalnych dawek, zakwaszenie gleby może spowodować przywzajanie ich przez rośliny i stanowią zagrożenie dla człowieka. Stwierdzone zamoczenie gleb obojętnej gleby w województwie na ogół jest niewielki, nie stwierdza się znaczącego wpływu czynniki preferencyjnych na poziom zawartości

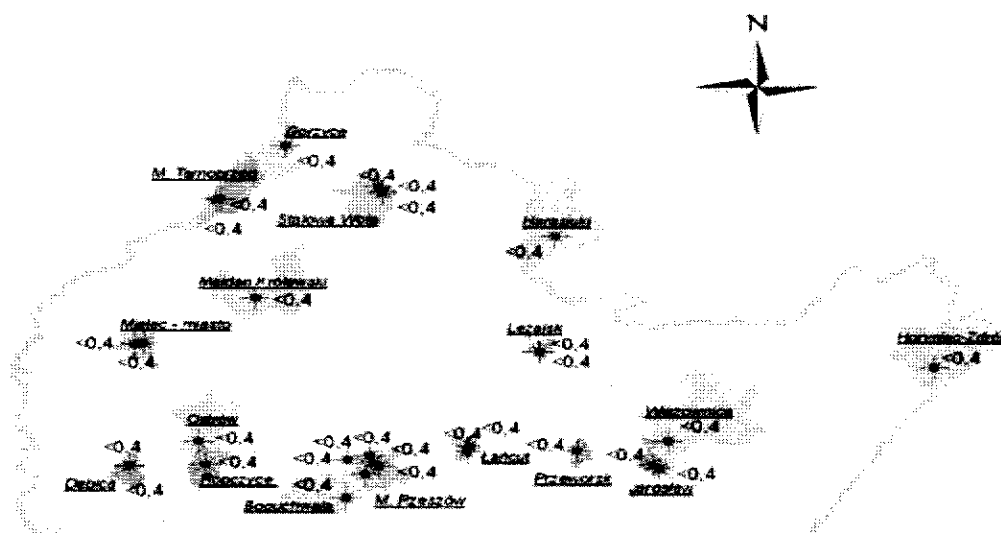
Promieniowanie niejonizujące jest promieniowaniem o niższych częstotliwościach oraz niższej energii i nie powoduje jonizacji ośrodka.

Wyróżnia się naturalne oraz sztucznie źródła promieniowania elektromagnetycznego. Naturalne źródła promieniowania jonizującego to: kosmos (promieniowanie gamma), słońce (fale świetlne, wiatr słoneczny), oraz złoża pierwiastków promieniotwórczych. Naturalnymi źródłami pól elektromagnetycznych o charakterze niejonizującym są: kosmos, wyładowania atmosferyczne oraz Ziemia (ruch obrotowy). Promieniowanie za źródeł naturalnych stanowi tak zwane tło elektromagnetyczne Ziemi, w którym najważniejszą rolę pełnią oddziaływania wiatru słonecznego oraz wyładowania atmosferyczne. Sztuczne źródła promieniowania jonizującego to między innymi: generatory promieniowania rentgenowskiego, urządzenia medyczne, reaktory atomowe a także próby nuklearne, urządzenia zasilane energią elektryczną. Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego są: instalacje elektroenergetyczne do wytwarzania i przesyłania energii elektrycznej (elektrownie, elektrociepłownie, stacje i linie elektroenergetyczne), nadajniki radiowo-telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej.

W 2010 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie przeprowadził badania poziomów pól elektromagnetycznych w 45 punktach pomiarowych, zlokalizowanych w miejscach dostępnych dla ludności, na następujących obszarach województwa:

- W centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców większej od 50 tys. ,
- W pozostałych miastach,
- Na obszarach wiejskich.

W miejscach dostępnych dla ludności dopuszczalna wartość składowej elektrycznej pola, dla częstotliwości od 3 MHz do 300 MHz i dla częstotliwości od 300 MHz do 300 GHz wynosi 7 V/m.

Rysunek 3. Rozkład punktów pomiarowych monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych w województwie Podkarpackim w 2010 r.
(Źródło WIOS Rzeszów)

Z przeprowadzonych badań wynika, że poziomy promieniowania elektromagnetycznego w środowisku na obszarze województwa są bardzo niskie. Średni poziom pola elektromagnetycznego stanowi niewiele ponad 5% dopuszczalnej wartości. Gmina Czarna jako obszar wiejski wykazuje niski poziom promieniowania elektromagnetycznego. Na terenie Gminy nie wykonano pomiaru, dlatego najbliższym punktem odniesienia może być miasto Łęczyszka gdzie wyniki nie przekroczyły poziomu 0,4 V/m.

3.7 Przyroda

Środowisko przyrodnicze województwa podkarpackiego jest bardzo zróżnicowane i dobrze zachowane. Świadczy o tym występowanie na jego terenie wielu gatunków zwierząt i roślin objętych ochroną gatunkową, w tym:

- gatunków rzadkich,
- gatunków reliktowych (m.in. wąż Eskulapa, rosiczka okrągłolistna),
- gatunków endemicznych (głównie wśród bezkręgowców i grupy roślin wschodnio- karpackich),
- skrajnie zagrożonych w skali europejskiej (m.in. żbik, nadobnica alpejska, orzeł przedni),
- zagrożonych wyginięciem w skali światowej (m.in. wilk, kania ruda, derkacz, wydra),
- uznawanych za priorytetowe w międzynarodowym systemie Natura 2000.

Gmina Czarna geograficznie leży w obrębie Płaskowyżu Kolbuszowskiego w południowej części Kotliny Sandomierskiej. Jest to obszar płaskich garbów, o kierunku zbliżonym do równoleżnikowego, oddzielonych od siebie płaskimi dolinami po obu stronach rzeki Wisłok. Krajobraz charakteryzuje się płaską rzeźbą terenu i poprzedzielany jest dolinami i potokami. Najwyższe wzniesienia to :

- Królewska Góra – 261 m n.p.m. w Medyni,
- Góra Zalas – 259,6 m n.p.m. między Rakszawą a Zalesiem.

Cały obszar gminy wyłączając mały skrawek południowy i północny położony jest na poziomie 200 m n.p.m. Miejscowości Czarna, Dąbrówki oraz Wola Mała leżą w dolinie Wisłoka, natomiast pozostałe wsie położone są na terenach równinnych i pagórkowatych.

Teren gminy w ok. 30 % pokryty jest lasami. Tworzą one 3 oddzielone od siebie przestrzenne kompleksy:

- największy, położony w północno-wschodniej części gminy, styka się z gruntami miejscowości Czarna, Medynia Łańcucka i Zalesie,
- mniejszy kompleks zwany Cisowiec, zajmuje północno- zachodnią część gminy, sąsiadujące z Medynią Głogowską i przysiółkiem Zofijówka,
- trzeci, położony na południe od powyższego, styka się z Pogwizdowem i Zofijówką.

Każdy z nich charakteryzujące się nieco odmiennym składem florystycznym (szczegółowy skład florystyczny znajduje się w Inwentaryzacji przyrodniczej dla Gminy Czarna), związanym z różnicami w podłożu geologicznym, zróżnicowaniem geomorfologicznym, a także przeszłą działalnością człowieka. Ze środowiskiem leśnym związane są duże zwierzęta łowne, wśród nich można spotkać łosie, jelenie, sarny, dziki, borsuki czy lisy. Tereny otwarte jak na przykład łąki i pola uprawne są biotopem drobnej zwierzyny łownej (zające, kuropatwy, bażanty). Od kilku lat spotkać można także żeremie bobra, który już na stałe zdomował się na terenie gminy.

Na obszarze gminy ochronę prawną zastosowano przez utworzenie jednego pomnika przyrody o numerze 110 w wojewódzkim rejestrze. Jest to lipa drobnolistna, znajdująca się w miejscowości Czarna.

3.8 Zagrożenia środowiskowe naturalne i antropogeniczne

Dyrektywa Rady nr 96/82/WE z 9 grudnia 1996 w sprawie kontrolowania zagrożeń z udziałem niebezpiecznych substancji ma na celu zapobieganie poważnym awariom i ograniczanie ich skutków dla ludzi i środowiska naturalnego, zapewniając wysoki stopień ochrony w całej Wspólnocie Europejskiej w sposób spójny i efektywny. Artykuł 12 Dyrektywy Seveso II wymaga, aby Państwa Członkowskie uwzględniały w swoich strategiach i planach zagospodarowania przestrzennego zapobieganie poważnym awariom i ograniczanie ich skutków. Wśród zagrożeń środowiskowych występujących na terenie gminy można wyróżnić naturalne i antropogeniczne. Zagrożenie naturalne wynikają z położenia

gminy, budowy geologicznej oraz warunków hydrogeologicznych. Zaliczymy tu zagrożenie powodziowe występujące w dolinie Wisłoka (Czarna, Krzemienica, Dąbrówki), oraz występowanie niezrekultywowanych terenów powyrobowiskowych.

. Do katastrof naturalnych mających najczęściej miejsce w powiecie łańcuckim (w tym w Gminie Czarna) zalicza się:

- zagrożenia powodziowe
- gradobicia – intensywne opady gradu występują zazwyczaj w połączeniu z burzami powodując duże zniszczenia zwłaszcza w rolnictwie
- susze – mogą być powodowane zmniejszaniem naturalnej retencyjności zlewni, a także zmniejszaniem się poziomów wód podziemnych

4. ZAMIERZENIA ZWIĄZANE Z OCHRONĄ I POPRAWĄ STANU ŚRODOWISKA

Program ochrony środowiska dla Gminy Czarna w zakresie ochrony środowiska stanowić będzie podstawę do racjonalnej polityki i działalności władz gminy w zakresie krótko i długoterminowych działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych w dziedzinie ochrony środowiska.

Strategicznym celem polityki ekologicznej jest ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia. Dlatego duże znaczenie ma stała poprawa jakości wód powierzchniowych i stanu powietrza atmosferycznego, ochrona przed chemicznym zanieczyszczeniem gleb i wód gruntowych, właściwa gospodarka odpadami, ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym, zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

Zdefiniowane w programie cele i kierunki działania zgodne są z aktualnie obowiązującymi przepisami odnoszącymi się do ochrony środowiska i są zgodne z celami i kierunkami działań określonymi w polityce ekologicznej państwa oraz aktualizowanym Programie ochrony środowiska dla Województwa Podkarpackiego i obowiązującym Programie ochrony środowiska Powiatu łańcuckiego.

Wszelkie działania służące ochronie i poprawie jakości środowiska prowadzone będą w obrębie określonych celów, priorytetów i zadań ekologicznych. Wszystkie te

elementy zostały podzielone na krótkoterminowe (obejmujące działania w latach 2008-2011) oraz na długoterminowe (lata 2012-2015). Zamierzenia te skoordynowane są z kierunkami działań określonymi przez instytucje wojewódzkie i powiatowe.

Dotychczasowa polityka samorządu i władz zdaje się potwierdzać tezę, że dbałość o stan środowiska jest jednym z przyjętych w gminie priorytetów. I tak:

- wybudowana została oczyszczalnia ścieków wraz z kanalizacją sanitarną,
- uporządkowano sprawy związane z wydobywaniem kopalin, rekultywacją terenów powyrobiskowych,
- stałej poprawie ulega stan dróg, corocznie modernizowane są nowe odcinki, kładzie się nowe nawierzchnie, co powoduje większą płynność ruchu i mniejszą emisję spalin i hałasu,
- w miarę możliwości przeznaczają się nowe tereny pod zalesienia,
- gospodarka odpadami prowadzona jest w sposób coraz bardziej zorganizowany, co skutkuje poprawą stanu środowiska i zdecydowanie polepsza wizerunek gminy w oczach samych jej mieszkańców, a także potencjalnych inwestorów.
- systematycznie likwidowane są niezorganizowane wysypiska odpadów, mogące wpływać negatywnie na stan wód powierzchniowych, podziemnych czy gleb

Polityka ta realizowana jest w sposób stanowczy i konsekwentny, o czym świadczą coroczne nakłady na inwestycje w zakresie ochrony środowiska. Oprócz inwestowanych środków własnych, władze gminy pozyskują dodatkowe fundusze z różnych źródeł zewnętrznych tj. instytucji krajowych i zagranicznych udzielających wsparcia finansowego w dziedzinie ochrony środowiska.

Przyjmując za bazę stan istniejący określone zostały kierunki rozwoju gospodarczego na następne lata. Nie będzie on bez znaczenia dla stanu środowiska naturalnego, dlatego też konieczne jest określenie zasad, którymi należy się kierować aby nie naruszyć równowagi pomiędzy środowiskiem, a rozwojem gospodarczym – rozwój zrównoważony.

Plany rozwoju gospodarczego gminy opierają się na generalnym założeniu, którym jest zapewnienie mieszkańcom gminy możliwie najwyższego poziomu życia, optymalne wykorzystanie zasobów, zabezpieczenie walorów środowiskowych i dostosowania się do szybko zmieniających się uwarunkowań wynikających z otwartej gospodarki rynkowej i współpracy międzynarodowej.

Rozwój gminy oprócz uwarunkowań wewnętrznych determinowany jest także warunkami zewnętrznymi zarówno w skali województwa jak też w skali kraju. Duży

wpływ na rozwój gminy mogłyby mieć inwestycje makroekonomiczne np. budowa planowanej autostrady A-4, niestety, pomimo wielu projektów przedsięwzięcie to nie jest realizowane.

Wytyczone w programie cele będą mogły być realizowane poprzez:

- wykorzystanie dobrych warunków klimatyczno-glebowych,
- rozwijanie rolnictwa ekologicznego,
- dogodne położenie geograficzne (niewielka odległość i stosunkowo niezłe połączenie ze stolicą powiatu-Łańcutem oraz miastem wojewódzkim-Rzeszowem, bliska odległość od lotniska),
- kultywowanie tradycyjnego rzemiosła i rękodzielnictwa ceramicznego,
- racjonalne wykorzystanie zasobów leśnych,
- wykorzystanie walorów turystycznych gminy,
- zapobieganie rabunkowemu wykorzystaniu kopalin pospolitych

Najważniejsze bariery które należy pokonać to:

- niewystarczająca ilość środków finansowych,
- niewielkie zainteresowanie inwestorów zewnętrznych,
- brak zainteresowania rozwojem rolnictwa,
- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna,
- wysokie koszty kredytu na inwestycje gminne,
- trudności w uzyskaniu dofinansowania ze źródeł zewnętrznych na zadania infrastrukturalne.

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w Gminie Czarna zmierzają w kierunku poprawy stanu środowiska, racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i emisji zanieczyszczeń.

Strategicznym celem polityki ekologicznej jest ograniczanie szkodliwych czynników wpływających na zdrowie i zapobieganie zagrożeniom zdrowia poprzez poprawę stanu powietrza atmosferycznego, ochronę przed chemicznym zanieczyszczeniem gleb i wód, właściwą gospodarkę odpadami, ochronę przed hałasem, czy promieniowaniem elektromagnetycznym.

Ochrona i kształtowanie stosunków wodnych

Ochrona i kształtowanie stosunków wodnych oraz poprawa jakości wód powierzchniowych jest ważnym celem ekologicznym w Gminie Czarna. Cel ten zakłada zapewnienie najlepszej jakości wód, w tym utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną i ochronę przed powodzią. Obszarami na których przeprowadzane są działania związane z poprawą i ochroną

jakości wód powierzchniowych oraz podziemnych są zlewnie rzek oraz obszary głównych zbiorników wód podziemnych.

Poprawa jakości wód zależy przede wszystkim od kompleksowego rozwiązania problemów gospodarki wodno-ściekowej. Ważne jest odpowiednie zarządzanie ochroną wód i jej zasobami, monitoring źródeł zanieczyszczeń oraz kontrola wdrażania i egzekwowania prawa. Działania w zakresie ochrony i kształtowania stosunków wodnych będą zmierzały do ograniczenia emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych (osadniczych i przemysłowych) oraz zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przestrzennych.

Na terenie Gminy zadaniem mającym na celu poprawę jakości wód szczególnie cieków powierzchniowych jest dokończenie budowy kanalizacji i podłączenie do niej możliwie największej ilości gospodarstw domowych i podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, a także systematyczna eliminacja nielegalnych źródeł wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.

Gospodarka wodna

Do celów zaopatrzenia ludności w wodę Gmina Czarna zużywa wodę podziemną. Istnieje więc konieczność racjonalnego jej użytkowania. Należałoby w maksymalny sposób wyeliminować tzw. sieciowe ubytki wody oraz awarie a także zadbać o utrzymanie wysokiej jakości wód podziemnych (II klasa). Innym istotnym elementem jest sieć wodociągów i jej niezawodność w zaopatrzeniu ludności w wodę..

Gospodarka ściekowa

W gminie jednym ze sposobów ograniczenia przenikania zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych jest przede wszystkim stałe zwiększanie długości sieci kanalizacyjnej, a także kontrola stanu technicznego oraz częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych, w których gromadzone są ścieki bytowe. Uprawnienia takie wynikają z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie.

Gospodarka odpadami

Zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów jest priorytetem w polityce dotyczącej gospodarki odpadami. Dotyczy ono wszystkich uczestników życia produktu tj. projektantów, producentów, dystrybutorów, a także konsumentów oraz władz odpowiedzialnych za gospodarkę odpadami.

Niezwykle ważne będzie także sprawne wdrożenie nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. System ten zakłada iż gmina przejmie od mieszkańców obowiązki w zakresie prawidłowego zagospodarowania odpadów komunalnych.

Ochrona powietrza

Realizacja zadań służących tym celem powinna przyczynić się do utrzymania stosunkowo wysokiej jakości powietrza, spełniającej wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz redukcji emisji gazów i pyłów do powietrza. Przy formowaniu podstawowych kierunków działań dla ochrony powietrza zostało przyjęte ogólne założenie maksymalnego ograniczenia emisji zanieczyszczeń.

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom powinno polegać przede wszystkim na ograniczeniu emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych, komunalnych i komunikacyjnych. Istotną sprawą na terenie gminy jest ograniczenie uciążliwej emisji ze źródeł lokalnych (np. likwidacja spalania odpadów takich jak opony czy tworzywa sztuczne). Modernizacja źródeł emisji poprzez zamianę paliwa węglowego lub koksowego na ekologiczne np. gazowe lub biopaliwa (co jest możliwe na terenach wiejskich) także sprzyjać będzie ograniczeniu emisji zanieczyszczeń. Należy jednak pamiętać, że głównie względy ekonomiczne będą decydowały jakiego rodzaju paliwo będzie wykorzystywane jako źródło ciepła. Wciąż najbardziej popularne jest spalanie węgla kamiennego. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń to nie tylko zamiana paliwa. Redukcje zanieczyszczeń poprzez ograniczenie ilości spalanych paliw uzyskamy także poprzez:

- ograniczenie strat ciepła (uszczelnienie i izolacja sieci ciepłowniczej, docieplenie budynków, wymiana stolarki okiennej),
- wykorzystanie paliw o lepszych parametrach (wyższa kaloryczność, mniejsza zawartość popiołu i siarki)
- propagowanie wykorzystania niekonwencjonalnych (często odnawialnych) źródeł energii,

Działania ograniczające emisje zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych to:

- modernizacja technologii w celu prowadzenia mniej energochłonnej produkcji,
- udoskonalenie procesów spalania, prowadzące do zmniejszenia zużycia paliw,
- wdrażanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- prowadzenie systematycznej kontroli emisji zanieczyszczeń,
- pomoc finansowa dla zakładów wdrażających systemy zarządzania środowiskiem.

Coraz większe znaczenie dla jakości powietrza mają zanieczyszczenia emitowane przez pojazdy mechaniczne tzw. źródła komunikacyjne (pasmowe). Ponieważ nie są to źródła stacjonarne ograniczanie emisji nie jest sprawą łatwą:

Do działań ograniczających emisję ze źródeł komunikacyjnych mogą należeć:

- zwiększenie płynności i przepustowości sieci drogowej (działanie winno zostać uwzględnione przez wszystkich zarządzających drogami) poprzez np. poprawę standardów technicznych dróg,
- stopniowe eliminowanie pojazdów będących w złym stanie technicznym (zarówno osobowych jak i ciężarowych)
- tworzenie warunków do popularyzacji ruchu rowerowego np. poprzez wyznaczanie ścieżek rowerowych,

- powszechne wprowadzenie na stacjach paliw hermetyzacji procesu obrotu paliwami

Ochrona przed hałasem

Podstawowym działaniem w zakresie ochrony przed hałasem jest doprowadzenie do odpowiednich warunków akustycznych. Są one niezbędne zarówno do efektywnej działalności człowieka jak i dla odpoczynku. Odpowiednia eliminacja hałasu w środowisku jest niezbędna do poprawnego funkcjonowania jego wszystkich elementów. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie. Wprawdzie na obszarze Gminy Czarna badania jakości hałasu nie były wykonywane. Jednak ze względu na prawdopodobne przekroczenia dopuszczalnych wartości hałasu w sąsiedztwie drogi nr 4, podjęcie działań polegających na wybudowaniu ekranów akustycznych i poprawie jakości nawierzchni skutkować winno zmniejszeniem poziomu hałasu przenikającego do środowiska.

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Przedmiotem działań jest skuteczna ochrona ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym. Podstawowe kierunki działań dotyczyć będą prowadzenia badań określających skalę zagrożenia promieniowaniem oraz zarządzania emisją pól elektromagnetycznych. Rejonami koncentracji działań w tym zakresie będą stacje telefonii komórkowej, linie przesyłowe energii elektrycznej 110kV i inne urządzenia wytwarzające niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne o częstotliwości 0,03-10¹⁶. Głównym zadaniem w tym temacie, będzie:

- inwentaryzacja źródeł elektromagnetycznych,
- rozeznanie jakie obszary podlegają ponadnormatywnemu promieniowaniu elektromagnetycznemu (wykonanie pomiarów przez służby ochrony środowiska),
- opracowanie i wdrożenie systemu informacji o emisji pól elektromagnetycznych.

Jest to o tyle istotne, że brak szerokiej informacji powoduje obawę społeczeństwa przed skutkami oddziaływania źródeł elektromagnetycznych.

5. DZIAŁANIA W ZAKRESIE POPRAWY JAKOŚCI ŚRODOWISKA

Program ochrony środowiska dla Gminy Czarna realizowany będzie poprzez systematyczne działania na rzecz ochrony wód, powietrza, powierzchni ziemi, przyrody i podniesienia świadomości ekologicznej ukierunkowane na zahamowanie niekorzystnych oddziaływań na poszczególne elementy środowiska naturalnego. Zakłada zmniejszenie, eliminację lub przeciwdziałanie zagrożeniom środowiskowym szczególnie związanym z narażeniem zdrowia i życia mieszkańców oraz wpływającym na stan najcenniejszych walorów przyrodniczych terenu gminy.

Formułując listę priorytetów wzięto pod uwagę takie czynniki jak:

- ponadlokalny wymiar przedsięwzięcia,
- spodziewany efekt ekologiczny,
- możliwość uzyskania wsparcia ze źródeł zewnętrznych,
- aktualne zaawansowanie inwestycji .

Zadania objęte harmonogramem zostały uznane za najważniejsze ich zrealizowanie winno przyczynić się do poprawy jakości środowiska.

5.1 Priorytety ekologiczne

Najważniejszym działaniem proekologicznym na najbliższy okres jest wdrożenie nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Obowiązek wdrożenia takiego systemu wynika z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

5.2 Działania proekologiczne

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji							
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
-1-	-2-								
1.	Zapobieganie zanieczyszczeniu wód powierzchniowych oraz gleby poprzez kontrolę zbiorników bezodpływowych, zbiorników z gnojowicą oraz likwidowanie „nielegalnych” kolektorów odprowadzających ścieki z gospodarstw domowych								
2.	Systematyczne podłączanie nowych nieruchomości do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej								
3.	Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza ze źródeł lokalnych								
5.	Analizowanie jakości klimatu akustycznego								
6.	Inwentaryzacja źródeł elektromagnetycznych oraz monitorowanie obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne								
7.	Bieżąca ochrona walorów przyrodniczych gminy								
8.	Tworzenie nowych form ochrony przyrody obejmujących ochroną prawną tereny i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych								
9.	Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci, młodzieży i dorosłych								
10.	Rekultywacja terenów zdegradowanych								
11.	Systematyczna likwidacja dzikich wysypisk odpadów								
12.	Monitorowanie zagrożeń powodziowych oraz informowanie mieszkańców gminy o innych zagrożeniach								
13.	Wdrażanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi								
14.	Przygotowanie raportu z realizacji Programu								

6. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródła finansowania Programu ochrony środowiska będą zróżnicowane, w zależności od rodzaju i okresu przewidywanego działania, a przede wszystkim możliwości stosowania instrumentów finansowo-ekonomicznych na poziomie lokalnym.

Realizacja programu finansowana będzie ze środków:

- 1) **publicznych**, w tym:
  - krajowych, pochodzących z budżetu państwa, budżetów samorządu terytorialnego, pozabudżetowych instytucji publicznych,
  - zagranicznych, pochodzących, między innymi, z Funduszu Spójności, funduszy strukturalnych, Inicjatywy Wspólnoty, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Norweskiego Mechanizmu Finansowego, instrumentu finansowego na rzecz środowiska LIFE+, fundacji itp.
- 2) **niepublicznych**, pochodzących z dochodów przedsiębiorstw i inwestorów, banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych itp., w ramach których najczęstszymi formami finansowania będą:
  - dotacje (tzw. granty) i subwencje właściwe,
  - zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje, programy pomocowe,
  - fundusze własne inwestorów.

Ważne zadanie w finansowaniu zadań przewidzianych do realizacji w Programie odgrywać będą pożyczki i dotacje z NFOŚiGW oraz WFOŚiGW, fundusze inwestorów, środki z funduszy strukturalnych (krajowych i zagranicznych).

W latach 2014-2020 w województwie podkarpackim zostanie uruchomiona nowa perspektywa finansowa np. RPO. Środki finansowe będą mogły zostać także uruchomione z innych programów. Aktualnie nie są znane kwoty oraz zasady rozpatrywania wniosków i przyznawania pomocy.

Analogiczna sytuacja dotyczy Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Ponieważ teren Gminy Czarna jest obszarem wiejskim istnieje możliwość skierowania części środków z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE CZARNA NA LATA 2012-2015

Lp.	Nazwa zadania	Koszty realizacji w tys. zł	
		2012 -2015	2016-2019
-1-	-2-		
1.	Zapobieganie zanieczyszczeniu wód powierzchniowych oraz gleby poprzez kontrolę zbiorników bezodpływowych, zbiorników z gnojowicą oraz likwidowanie „nielegalnych” kolektorów odprowadzających ścieki z gospodarstw domowych	50	50
2.	Systematyczne podłączanie nowych nieruchomości do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	120	100
3.	Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza ze źródeł lokalnych	100	40
5.	Analizowanie jakości klimatu akustycznego	2	3
6.	Inwentaryzacja źródeł elektromagnetycznych oraz monitorowanie obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne	2	2
7.	Bieżąca ochrona walorów przyrodniczych gminy	100	100
8.	Tworzenie nowych form ochrony przyrody obejmujących ochroną prawną tereny i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych	120	50
9.	Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci, młodzieży i dorosłych	15	10
10.	Rekultywacja terenów zdegradowanych	250	250
11.	Systematyczna likwidacja dzikich wysypisk odpadów	16	10
12.	Monitorowanie zagrożeń powodziowych oraz informowanie mieszkańców gminy o innych zagrożeniach	50	50
13.	Wdrażanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi	800	900
14.	Przygotowanie raportu z realizacji Programu	4	4

7. SYSTEM ZARZĄDZANA PROGRAMEM

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo ochrony środowiska organem odpowiedzialnym za wdrażanie i koordynację działań określonych w Programie jest Wójt Gminy. Zapewnia on spójność pomiędzy wszystkimi programami działającymi w regionie i umożliwi efektywne wykorzystanie środków finansowych i technicznych. Program realizowany będzie przez wszystkie jednostki odpowiedzialne za ochronę środowiska w gminie, powiecie i województwie w oparciu o aktualne dostępne instrumenty: prawno-administracyjne, finansowe, ekonomiczno-rynkowe oraz informacyjno-edukacyjne

Kontrola wdrażania Programu i ocena jego realizacji prowadzona będzie przez monitoring:

- środowiska w zakresie stanu środowiska, gromadzenie i przetwarzanie informacji o środowisku i jego ochronie. W najbliższych latach jednym z ważniejszych działań w tej dziedzinie będzie zmiana systemu monitorowania i dostosowanie monitoringu środowiska do zakresu określonych w przepisach prawnych i dyrektywach UE.
- wdrażania i realizacji Programu – dotyczyć będzie określania stopnia realizacji przyjętych priorytetów i działań, oceny realizacji programów i projektów inwestycyjnych oraz określenie stopnia rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami z określeniem przyczyn tych rozbieżności.
- skutków realizacji Programu – realizowany przez ocenę zmian w jakości środowiska, aktywności i reakcji społeczeństwa, kontrolę i ocenę wskaźników dotyczących stopnia zmian w środowisku wg dziedzin życia, stopnia zużywanego energii, materiałów, wody i wytwarzanych odpadów w przeliczeniu na mieszkańca lub wielkość produkcji,

Co 2 lata sporządzany będzie raport z wykonania zadań Programu. Ocenie Programu będzie służyło monitorowanie, w cyklu dwuletnim, stopnia wykonania zadań realizowanych przez władze gminy. Raporty i ocena Programu będą podstawą do aktualizacji strategii ochrony i poprawy stanu środowiska, która winna odbywać się przynajmniej co 4 lata.

Zarządzanie, realizacja i kontrola Programu na poziomie gminy, prowadzona będzie przez administrację rządową, samorządową oraz przez różnego rodzaju

instytucji i podmioty gospodarcze (poprzez instrumenty określone ustawami), a w szczególności:

organ wykonawczy gminy oraz podległe mu służby dysponujące instrumentami prawnymi (zozwolenia, uzgadniania, kontrola, monitoring, nadzór, publiczne rejestry)

urmierzad powiatowy oraz wojewódzki w zakresie objętym ich kompetencjami (pozwolenia, zozwolenia, mapy akustyczne, baza gospodarki odpadami)

administracje rządową (od 01.01.2008 gurmierzad wojewódzki (dokumenty регламентиujące korzystanie ze Środowiska, monitorowanie jakości Środowiska itd.)

instytucje finansujące zadania ochrony Środowiska,

administracje niegospolonej mian: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, Regionalna Dyrekcja Lasow Państwowych

Organizacje pozarządowe winny wspomagać realizację programu, głównie w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej, natomiast planówki szkolnolowe w zakresie edukacji ekologicznej i postępi technicznego.

Rownoż przedsiębiorstwa i podmioty gospodarcze, będą realizować zapisy Programu poprzez wprowadzenie systemów zarządzania Środowiskiem na poziomie przedsiębiorstw, najlepszych dostępnych technologii (BAT) ograniczenie materiałochłonności, energochłonności i zmniejszenie zużycia wody oraz będą w znaczącej części finansowały te zadania realizowane na własnym terenie.

Warunkiem realizacji Programu będzie przede wszystkim współpraca pomiędzy różnymi partnerami zarówno ze sferzei decyzyjnych, jak również podmiotami korzystającymi ze Środowiska i jednostkami odpowiedzialnymi za jego stan.

Doży wpływ na realizację Programu będzie miała dynamika rozwoju i zmian w sferze gospodarczej, przestrzennej oraz społecznej.

Częśća powyższych uwagunkowań będzie służyć do weryfikacji przyjętych założeń, celów i sposobów ich realizacji oraz instalowanych priorytetów.

Analiza przyczyn rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami a ich realizacją oraz weryfikacja kosztów wdrażania Programu powinna uwzględniać trudno do oznaczenia na etapie:

możliwośći przyzyskiwania terenów pod realizację projektów

instytucje i podmioty gospodarsze (poprzez instrumenty określone ustawami), a w szczególności:

organ wykonawczy gminy oraz podległe mu służby dysponujące instrumentami prawnymi (zezwolenia, uzgodnienia, kontrole, monitoring, nadzór, publiczne rejestry)

Samorząd powiatowy oraz wojewódzki w zakresie objętym ich kompetencjami (zezwolenia, zezwolenia, mapy akustyczne, bazy gospodarki odpadami)

administracje rządową – od 01.01.2008 samorząd wojewódzki (dokumenty регламентиujące korzystanie ze środowiska, monitorowanie jakości środowiska itd.)

instytucje finansujące zadania ochrony środowiska,

administracje nierzastopową m.in. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych

Organizacje pozarządowe, winny współpracować realizując program, głównie w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej, natomiast placówki szkoleniowe w zakresie edukacji ekologicznej i postępu technicznego.

Również przedsiębiorstwa i podmioty gospodarsze, będą realizować zapisy Programu poprzez wprowadzenie systemów zarządzania środowiskiem na poziomie przedsiębiorstw, napędzanych dostępnych technologii (BAT) ograniczenie materiałów chłonnych, energochłonnych i zmniejszenie zużycia oraz będą w znacznej części finansowały te zadania realizowane na własnym terenie.

W warunkach realizacji Programu będzie przede wszystkim współpracą pomiędzy różnymi partnerami zarówno ze sferą decyzyjnych, jak również podmiotami korzystającymi ze środowiska i jednostkami odpowiedzialnymi za problem.

Duży wpływ na realizację Programu będzie miała dynamika rozwoju i zmian w sferze gospodarczej, przestawionej oraz społecznej.

Celem powyższych uwag będzie służyć do weryfikacji przyjętych założeń, celów i sposobów ich realizacji oraz ustalonych priorytetów.

Analiza przyczyn różnic między założonymi celami i dotychczas a ich realizacją oraz weryfikacja kwestii wdrażania Programu powinna uwzględniać między innymi:

możliwość pozyskiwania terenów pod realizację projektów,

Przyjęta forma i rodzaj wskaźników decydują o określonym systemie danych przyjętej polityki ochrony środowiska w mieście. Opóźnień ich datami konieczne jest instalować sposoby ich interpretacji.

Dla prawidłowej realizacji monitoringu wykonawstwa celów, priorytetów i zadań Programu Ochrony Środowiska Gminy Czarniaków niezbędna jest okresowa wymiana informacji pomiędzy poszczególnymi rodzajami administracji samorządowej i rządowej, dotycząca stanu komponentów Środowiska oraz stopnia zaangażowania realizacji poszczególnych zadań ponadlokalnych. Przewiduje się wymianę ww. informacji w sposób zorganizowany – w ustalonej formie pisemnej lub elektronicznej (sprawozdawać co określawa).

W tabeli nr. 10, zaproponowano główne wskaźniki, przewidywane jest ich tauro jest wyzeropujata i winna być sukcesywnie modyfikowana.

Tabela Nr. 10. Podstawowe wskaźniki monitorowania programu

Wskaźnik	Stan wyjściowy
Mieszkańcy korzystający z wody czystej	100,0%
Mieszkańcy korzystający z kanalizacji	100,0%
Osoby zatrudnione	0
Osoby zatrudnione w przedsiębiorstwach	100,0000
Wskaźnik bezrobocia	0,0%
Osoby zatrudnione w przemyśle	10,0% Mg
Osoby zatrudnione w usługach	20,0% Mg
Osoby zatrudnione w handlu i usługach	10,0% Mg

Przyjęta liczba i rodzaje wskaźników decydują o określonym systemie oceny przyjętej polityki ochrony środowiska w mieście. Ciepłym ich doborem konieczne jest ustalenie sposobu ich interpretacji.

Dla prawidłowej realizacji monitoringu wykonalności celów, priorytetów i zadań Programu Ochrony Środowiska Gminy Czarna Niechodźca jest okresowa wymiana informacji pomiędzy poszczególnymi rodzajami administracji samorządowej i rządowej, dotycząca stanu komponentów środowiska oraz stopnia zaważaszowania realizacji poszczególnych zadań ponadlokalnych. Przewiduje się wymianę ww. informacji w sposób zorganizowany w ustalonej formie pisemnej lub elektronicznej (sprawozdaniowości okresowej).

W tabeli nr 10 zaproponowano główne wskaźniki, przyjmując za listę tytułową jest wyzerowana i winna być sukcesywnie modyfikowana.

Tabela Nr 10. Przedstawienie wskaźniki monitorowania projektu

WSKAZNIK	STAN WYŚCIEWY
Mieszkańcy korzystający z wodociągów	100%
Mieszkańcy korzystający z kanalizacji	100%
Osoby z wykształceniem	100%
Osoby z wykształceniem	100%
Wskaźnik templatowy	100%
Templatowy	100%
Templatowy	100%
Templatowy	100%
Templatowy	100%